

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta

Katedra psychologie a speciální pedagogiky

Bakalářská práce

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež v Jihočeském kraji a jejich služby

Vypracoval: Johana Ostrá

Vedoucí práce: Mgr. Ing. Renata Švestková, Ph.D.

České Budějovice 2014

Abstrakt

Tato bakalářská práce zpracovává téma Nízkoprahová zařízení v Jihočeském kraji a jejich služby. V teoretické části práce se snažím přiblížit význam pojmu nízkoprahové zařízení, následně poukazuji na jeho cíle, poslání a také na důležitost jeho samotné existence. Vymezuji služby nízkoprahových zařízení za pomoci zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách v platném znění a také cílovou skupinu, které jsou služby nízkoprahového centra primárně určeny. V rámci této práce se také zabývám možnostmi uplatnitelnosti speciální pedagogiky, konkrétně etopedie ve spojitosti práce s dětmi s poruchami chování a rizikovou mládeží.

Nízkoprahová zařízení se nachází po celé České republice. V Jihočeském kraji jich najdeme dvacet. Tato zařízení se zaměřují na děti a mládež a poskytují sociální služby, které pomáhají řešit nepříznivé sociální situace. Důležitou službou je zde prevence, primární i sekundární, přičemž zařízení spolupracují se školou. Klienti zde bývají rozděleni na mladší a starší věkovou skupinu, vystupují v anonymitě a služby jsou jim poskytovány bezplatně. V rámci této prevence poskytují některá nízkoprahová zařízení i terénní služby. V tomto případě oslovují nízkoprahová centra klienty v jejich domácím prostředí.

V bakalářské práci se také zmiňuji o České asociaci streetwork (ČAS), která je důležitou složkou nízkoprahových sociálních služeb. Tato asociace sdružuje nízkoprahová zařízení po celé ČR, vytvořila rovněž standardy pro poskytování služeb v nízkoprahových zařízeních. ČAS také pořádá vzdělávací kurzy pro zaměstnance NZDM, čímž zvyšuje jejich odbornost.

Praktická část bakalářské práce byla realizována formou rozhovorů s jednotlivými nízkoprahovými zařízeními v Jihočeském kraji. Oslovila jsem všech 20 zařízení, z toho se mi jich 7 ozvalo zpět a s těmi jsem potom rozhovory realizovala. Rozhovory probíhaly přímo v zařízeních s pracovníky, kteří měli největší kompetence k tomu, aby mi odpověděli na moje otázky. Rozhovory jsem se snažila zjistit jaké programy a služby nabízejí nízkoprahová zařízení v Jihočeském kraji, jak informují

nízkoprahová zařízení cílovou skupinu o svých službách a zda má vliv na umístění nízkoprahového zařízení cílová skupina.

Všechna zařízení nabízejí programy a služby dle zákona 108/2006 Sb. o sociálních službách v platném znění. Tyto služby jsou v zákoně rozděleny do čtyř skupin. Zařízení se potýkají s nedostatkem financí, což ovlivňuje celkový chod organizace. Nabízené služby tedy nejsou realizovány v takové míře, jak by si pracovníci představovali.

V oblasti informování cílové skupiny převládají dva způsoby. Prvním způsobem je ústní doporučení mezi klienty a potencionálními klienty. Tento způsob se také ukazuje jako neefektivnější. Druhým způsobem je využívání sociálních sítí, čímž se zařízení snaží reagovat na současný komunikační trend mladé generace. Samozřejmě zařízení neupouštějí od klasické možnosti předání informací přes letáky či spolupráci se školami.

O umístění nízkoprahových zařízení ve většině případů rozhoduje město ve spolupráci s vedením těchto zařízení. Pro umístění nízkoprahového zařízení je nutná blízkost k cílové skupině, pro kterou je zařízení určeno. Nezasupitelnou roli samozřejmě hrají finance, které zužují možnosti výběru prostor.

Šest ze sedmi zařízení uvedlo, že by byl pro jejich práci speciální pedagog přínosem, a to jak při pedagogické práci s dětmi s poruchami učení anebo se zdravotním postižením, tak i při práci s klienty s poruchami chování. Odbornost speciálního pedagoga tedy hraje v tomto odvětví sociálních služeb nezastupitelnou roli. Bohužel jsem se ale u této otázky opět setkala s odkazem na nedostatek financí.

Cíle, které jsem si stanovila na začátku práce, jsem tedy naplnila. Tuto bakalářskou práci mohou využít nejen potencionální zakladatelé nových nízkoprahových zařízení, ale také klienti, kteří se zde mohou informovat o poskytovaných službách a také o věkovém rozmezí daného zařízení. Dalšími, kteří využijí tuto práci, mohou být školy. Mohou díky ní zjistit nabízené preventivní programy, jež jsou dobře využitelné pro školní kolektiv.

Klíčová slova

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

Speciální pedagog

Streetwork

Riziková mládež

Abstract

This bachelor thesis deals with low-threshold facilities and their services in South Bohemia. In the theoretical part of the work i will try to explain the term low-threshold facility, in the second part i will deal with its mission and importance. The services of the low-threshold facilities are defined by the law No. 108/2006 about social services and about the target group for witch the services are primarily aimed. In frame of this work i am also dealing with the usefulness of specialized pedagogy, in particular etopaedia, which is dealing with children having behavior disorders and generally with risk youth.

Low-threshold facilities are distributed throughout the whole Czech Republic. There are twenty of them in South Bohemia. Their activities are focused at children and teenagers and they provide social services with the aim to solve unfavorable social situations. Key importance is given to primary and secondary prevention, and the facilities collaborate intensely with schools. Their clients are separated into younger and older age group, all of them remain anonymous and all services are provided free of charge. In frame of prevention some low-threshold facilities provide also terrain services. In such cases they deal with clients in their home environment.

In this bachelor thesis i am also paying attention to the Czech street work association (ČAS), an important part of the low-threshold social services. This association brings together low-threshold facilities of the Czech Republic, and is also credited for providing services in them. Moreover, ČAS also organizes training course for the employees of NZDM, thus increasing their proficiency.

Practical part of the bachelor thesis was performed by interviewing individual low-threshold facilities in South Bohemia. i have approached all twenty available facilities, have received a feedback from seven of them, and all of them became subject of my interviews. The interviews occurred directly in the facilities with their employees, who were most competent to reply to my questions. The aim was to identify programs and services offered by the low-threshold facilities in South Bohemia.

Furthermore, i wanted to establish the way the low-threshold facilities inform their target group about provided services, and whether the target group has any influence as to the location of the low-threshold facility.

All facilities provide services and programs in frame of the law No. 108/2006 on social services. These services are separated in the law in four groups. The facilities deal with financial distress, which has an impact on their overall functions. As a matter of fact the provided services are not available at the extent considered optimal by the employees.

There are two main ways of informing the target group. First one represents the word of mouth among clients and potential clients. This way seems to be the most efficient. The alternative approach uses social networks with the aim to embrace current ways of communication of the young generation. The facilities also still use the classical approach which includes fliers and collaborations witch schools.

In most cases, it is the city which in collaboration with heads of these low-threshold facilities decides about their location. The key element for the location of the low-threshold facility is its close distance from the target group for which it is aimed. However, finances play also a key role, narrowing down the range of options.

Six out of seven facilities stated that for their work a specialized pedagogue would be very important. This would apply especially for pedagogical work with children suffering from learning disorders or health disabilities, as well as for work with clients with abnormal behavior. Therefore proficiency of the specialized pedagogues plays an irreplaceable role in this branch of social services. Unfortunately, i have learned that this issue is limited by the lack of finances.

i would like to state that i was able to achieve the aims outlined at the beginning of the thesis. This bachelor thesis can be used by founders of new low-threshold facilities, but also by clients who will be able to find there information about provided services, as well as about the age span of a given facility. Finally, this thesis will be suitable for schools, as it contains information about offered preventive programs useful for school children.

Keywords

Low-threshold facilities

Children and adolescents with conduct disorder

Special educator

Streetwork

Risk youth

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 5. května 2014

.....

(Johana Ostrá)

Poděkování

Ráda bych zde poděkovala vedoucí své práce Mgr. Ing. Renatě Švestkové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a hlavně trpělivost, kterou se mnou měla. Dále bych chtěla poděkovat všem svým respondentům, bez kterých by můj výzkum vůbec nemohl vzniknout.

Obsah

Obsah	10
Úvod	12
1 Potřeba nízkoprahového zařízení pro děti a mládež	13
2 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	15
2.1 Cíle NZDM	16
2.2 Služby NZDM.....	17
2.3 Cílové skupiny NZDM	17
2.4 Profesní složení personálu NZDM	19
2.5 Druhy sociálně terapeutické činnosti	22
3 Česká asociace streetwork.....	25
4 Nízkoprahová zařízení v Jihočeském kraji	27
4.1 Domeček, středisko pro volný čas a integraci	28
4.2 Nízkoprahové centrum a kulturní klub Sejpka	29
4.3 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Bongo	30
4.4 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež NO. 10.....	31
4.5 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež V.I.P.	31
4.6 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Srdíčko – Jiloro	31
4.7 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Bosko	32
4.8 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Bouda	33
4.9 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Hangár.....	34
4.10 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Depo	34
4.11 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Molo	35
4.12 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež AUTOŠKOLA – KoCeRo	35
4.13 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Ostrov.....	36
4.14 Velryba – nízkoprahový klub pro mládež.....	37

4.15	CROSS Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Prevent.....	37
4.16	Station 17 - Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Prevent.....	38
4.17	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Cheiron T, o.p.s.....	38
4.18	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Céčko	39
4.19	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež COOLna.....	40
4.20	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Síť	40
5	Cíle a metody výzkumu	41
5.1	Metodika práce	41
5.2	Kvalitativní výzkum	41
5.3	Charakteristika výzkumného souboru	42
6	Výsledky výzkumu	43
6.1	Nabídka služeb a programů	43
6.1.1	Obsahová náplň nabízených programů	44
6.1.2	Zapojení do komunitního plánování	45
6.2	Informovanost klientů.....	46
6.2.1	Typy klientů jednotlivých NZDM.....	48
6.3	Kritéria umístění a vybavení zařízení	50
6.3.1	Lokalita a prostorové nároky zařízení	52
6.3.2	Materiální vybavení NZDM.....	53
6.4	Spolupracující subjekty.....	55
6.5	Personální obsazení.....	55
6.5.1	Potřeba speciálního pedagoga v NZDM.....	56
7	Diskuze.....	57
	Závěr	61
	Seznam použité literatury	63
	Přílohy.....	67

Úvod

Téma této bakalářské práce jsem si ke zpracování vybrala z důvodu vlastní angažovanosti v jednom nízkoprahovém zařízení. Orientuji se na etopedii a do budoucna bych také v nízkoprahovém zařízení chtěla jako etoped působit. Zajímala mě zpracovanost primární prevence a preventivních programů, které nízkoprahová zařízení poskytují.

Nízkoprahová zařízení mají v dnešní době svou nezastupitelnou úlohu. Zvyšující se kriminalita a agresivita dětí poukazuje na nedostatečnou primární prevenci, kterou se ale nízkoprahová zařízení snaží maximálně zlepšit tak, aby byla kriminalita a agresivita u dětí snižována, popřípadě potlačena.

Dalšími z dnešních problémů, se kterými se pracovníci v nízkoprahových zařízeních snaží zabývat, jsou drogy, alkohol a brzká sexuální aktivita. Pracovníci nízkoprahových zařízení s dětmi a mládeží tato témata otevírají, čímž také přispívají v těchto oblastech k primární prevenci. Již většina zařízení do svých programů zařadila i doučování dětí. Tento program pomáhá dětem ze sociálně slabších rodin, ve kterých rodiče nemají buď dostatečné znalosti, nebo čas s plněním jejich školních povinností. Pracovnice s dětmi píší úkoly a probírají látku, která jim činí obtíže. Poslední, nezastupitelnou činností je smysluplné trávení volného času. Střediska se snaží vylepšováním své vybavenosti, zvyšovat atraktivitu klubů pro cílovou skupinu ohrožené mládeže.

Práci jsem rozdělila na část teoretickou a praktickou. V teoretické části definuji pojem nízkoprahová zařízení, riziková mládež. Také se zabývám organizacemi, které sdružují nízkoprahová zařízení po celé ČR. Praktickou část jsem věnovala rozhovorům se sedmi konkrétními nízkoprahovými zařízeními. Dále jsem prováděla analýzu činností jednotlivých středisek těchto nízkoprahových zařízení.

1 Potřeba nízkoprahového zařízení pro děti a mládež

V České republice dochází podle Běhounkové (2009) v posledních 15 letech k velkým změnám. Tyto změny se týkají oblasti přístupu rovných příležitostí ve vzdělávání pro děti z tzv. ohrožených skupin dětí. Do této skupiny spadají i děti s výchovnými problémy. Ohrožené děti jsou chápány jako ty, které se ocitají v ohrožení vzniku poruchy chování. Při svém dospívání musejí překonávat různá úskalí a překážky, tedy jejich sociální a osobnostní rovina se vyvíjí rizikově.

Skupiny dětí, které jsou brány, jako ohrožené jsou: týrané, zneužívané a zanedbávané. Děti, které se ocitly mimo vlastní rodinu. V některých případech se také může jednat o děti, které jsou delikventní nebo predelikventní, proto je u nich nutná zvýšená pozornost. (Běhounková, 2009)

Ke skupině dětí s ohroženým vývojem přidává Matoušek a Matoušková (2011) ještě děti hyperaktivní, děti selhávající ve škole, děti z disfunkčních rodin, ze čtvrtí, kde je vysoká úroveň kriminality, děti z rodin žijících pod hranicí životního minima a také děti z rodin, v nichž chybí otec. Matoušek, Matoušková (2011) mimo jiné vyzdvihují důležitost preventivního systému zvláště u těchto dětí. Stupně prevence rozděluje standardně na primární, sekundární a terciární. Mezi takzvanou primární a sekundární prevenci zařazuje takovou prevenci, která se zaměřuje na předcházení delikventnímu chování a to u dětí, u kterých lze podle určitých známek soudit, že mají k takovému chování sklony nebo se již delikventního chování dopustily.

V kapitole „*Prevence kriminálního chování*“ rozdělují Matoušek, Matoušková (2011, s. 264) preventivní programy na :

- „*předškolní programy pro děti,*
- *programy určené rodičům,*
- *programy vázané na školu,*
- *vrstevnické programy,*
- *komunitní programy,*
- *programy podporující uplatnění mládeže na trhu práce.*“

V předškolních programech není kladen důraz přímo na předcházení budoucího delikventního chování, spíše jde o to, připravit určitou skupinu dětí na podmínky, které je v budoucí školní docházce čekají a jež pro ně mohou být i do určité míry náročné. Předškolní programy jsou nabízené dětem z ohrožených rodin a začínají většinou rok až dva před samotným zahájením povinné školní docházky. Programy určené pro rodiče zajišťují spíše poradenské a terapeutické služby rodičům ohrožených dětí. Programy vázané na školy bývají většinou výukovými programy, které se však nezabývají kriminalitou. Mezi vrstevnické programy patří různé kluby nebo programy, které mohou vznikat ve školním prostředí. Komunitní programy pořádají určitá společenství velikosti městské čtvrti. Komunitní prevence není specifická, musí se zaměřovat na všechny hrozící sociální problémy současně (Matoušek, Matoušková, 2011).

2 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

Definice pojmu nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, dále jen (NZDM), se začala na našem území utvářet v období druhé poloviny devadesátých let minulého století. Důležitým mezníkem pro NZDM bylo vytvoření Programu sociální prevence a prevence kriminality. K tomuto programu vešlo v roce 1994 v platnost usnesení vlády č. 341/9. Tímto usnesením vznikla v Programu sociální prevence a prevence kriminality funkce sociálního pracovníka. Tito pracovníci mají na starost terénní sociální práci s dětmi staršího školního věku, ohroženou mládeží nebo mládeží již zasaženou sociálně patologickým vývojem. Všechny odborníky z praxe i teorie v oblasti sociální sdružovala Česká asociace streetwork (ČAS), která v České republice vznikla v roce 1977 (www.streetwork.cz).

V současné době jsou NZDM charakterizovány v zákoně o sociálních službách v platném znění č. 108/2006 Sb. §62, který NZDM vymezuje: *„Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež poskytují ambulantní, popřípadě terénní služby dětem ve věku od 6 do 26 let ohroženým společensky nežádoucími jevy. Cílem služby je zlepšit kvalitu jejich života předcházením nebo snížením sociálních a zdravotních rizik souvisejících se způsobem jejich života, umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a vytvářet podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Služba může být poskytována osobám anonymně.“*

Můžeme také říci, že se terénní služba NZDM se zaměřuje převážně na klienty, kteří by běžnou pomoc nevyhledali. Pomoc se snaží zařízení vykonávat v prostředí, které je svým charakterem a umístěním blízké přirozenému prostředí klienta. Klienti mohou vystupovat v anonymitě. Dokumentace, které obsahují klientovy osobní údaje, musí být vedeny s jeho souhlasem a s právem do nich nahlížet. Zařízení získává jen ty údaje, které jsou nezbytné pro poskytování odborných a kvalitních služeb. Důležité také je, že pokud se jedná o ambulantní formu služby. Klientovi nemůže být tato služba pro jeho pasivitu nebo odlišné názory odepřena. Službu může využít z cílové skupiny bez

omezení kdokoliv, nesmí však svým chováním a jednáním omezovat a ohrožovat ani sebe, ani ostatní uživatele, pracovníky či efektivitu služby (Herzog, 2010).

Klienti mohou do zařízení přicházet bez jakéhokoliv členství či registrace, nejsou ani povinni do zařízení docházet pravidelně. Uživatelé mohou přicházet a odcházet v rámci otevírací doby daného pracoviště. Důležité také je, aby byla provozní doba služby pro lepší spolupráci s klienty stabilní a pravidelná (Herzog, 2010).

2.1 Cíle NZDM

Cíle NZDM jsou charakterizovány v knize Pojmosloví nízkoprahových zařízení pro děti a mládež. Česká asociace streetwork (2008, s. 4) stanovila celkem devět cílů nízkoprahových zařízení pro děti a mládež:

- *„Podporu pro zvládnutí obtížných životních událostí,*
- *snížení sociálních rizik vyplývajících z konfliktních společenských situací, životního způsobu a rizikového chování,*
- *zvýšení sociálních schopností a dovedností,*
- *podporu sociálního začlenění do skupiny vrstevníků i do společnosti, včetně zapojení do dění místní komunity,*
- *nezbytnou psychickou, fyzickou, právní a sociální ochranu během pobytu v zařízení a podmínky pro realizaci osobních aktivit,*
- *zlepšovat kvalitu jejich života,*
- *předcházet nebo snížit zdravotní rizika související s jejich způsobem života,*
- *lepší orientaci v jejich sociálním prostředí,*
- *podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace.“*

2.2 Služby NZDM

Služby NZDM jsou přesně vymezeny v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v platném znění a to § 62 jako:

- a) „*výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,*
- b) *zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,*
- c) *sociálně terapeutické činnosti,*
- d) *pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.“*

2.3 Cílové skupiny NZDM

Skupiny, které jsou pro nízkoprahová zařízení důležitá a kterými se zabývají, jsou děti a mládež. Podle Herzoga (2010) se děti a mládež dělí na čtyři skupiny. První skupinou jsou děti a mládež, které zažívají nepříznivé sociální situace, jako jsou například konfliktní společenské situace. Jedná se o takové situace, ve kterých dochází ke konfliktu mezi jednotlivcem a požadavky na chování, které jsou na něj sociální společností kladeny. Za další sociální situaci můžeme považovat obtížnou životní událost, konkrétně úmrtí v rodině. Posledními z nepříznivých situací jsou situace omezující životní podmínky. Druhou skupinou jsou děti a mládež rozdělené podle věku. První skupinu tvoří děti ve věku od 6 do 12 let, druhou pak děti od 13 do 18 let a poslední skupinou je mládež od 19 let do 26 let. Třetí cílovou skupinou jsou ti, kteří žijí nebo se pohybují v konkrétní lokalitě, kterou lze vymezit ať už sociálně nebo geograficky. V poslední skupině jsou ti, ke kterým se vztahují další charakteristiky. Těmito doplňkovými charakteristikami jsou myšleny děti a mládež, které se nechtějí nebo se nemohou zapojit do volnočasových aktivit. Vyhýbají se institucionalizované pomoci a péči. Dávají přednost neproduktivnímu trávení svého volného času, a to nejvíce mimo svou rodinu nebo jinou sociální skupinu. Mají takový životní styl, kvůli kterému se dostávají do konfliktů, ve kterých pak ohrožují sebe nebo své okolí. Nepřicházejí s jasnou zakázkou nebo ji nedovedou či nechtějí definovat tak, jak to vyžadují jiné druhy služeb.

Děti a mládež s poruchami chování

Ve společnosti se za poruchy chování považují příznaky, jako jsou například nerespektování autorit, drzost, nedodržování pravidel, kriminální chování. Klíma (1987) definuje poruchy chování jako nesoulad chování jedince s chováním jeho věkové sociokulturní skupiny. Naproti tomu Slowík (2007) upozorňuje na různé druhy chování, které se liší příčinami jejich vzniku. Ve své knize uvádí tři kategorie poruch chování. Jedná se o sociálně či psychicky podmíněné poruchy chování, specifické poruchy chování nebo přirozené výkyvy v chování. Také se můžeme setkat s nestandardními odchylkami od běžných projevů chování, ty jsou podle Slowíka (2007) označovány termínem sociální deviace.

Děti s poruchami chování se z hlediska speciální pedagogiky zabývá etoped. V nízkoprahovém zařízení provádí etoped prevenci a možnosti nápravy, snaží se zjistit příčinu těchto poruch (Vítková, 2004).

Poruchy chování můžeme podle Vítkové (2004) dělit z několika hledisek. Za prvé je to hledisko speciálně pedagogické. Dále poruchy dělíme podle stupně společenské závažnosti, z hlediska věku dítěte nebo podle převládající složky osobnosti. Posledním typem jsou pak poruchy chování dětí se syndromem lehké mozkové dysfunkce.

Riziková mládež

Důležitou skupinou je pro speciální pedagogy a etopedy riziková mládež. Matoušek (2005) charakterizuje rizikovou mládež jako sociální problém. Zásadní vliv na vznik rizikové mládeže má málo stabilní rodinné zázemí. Některé z dětí nemají zázemí v biologické rodině, místo toho jsou vychovávány v ústavních zařízeních. Velký vliv mají na děti také média, ve kterých se stále častěji vyskytují pořady, v nichž se objevuje násilí spojované se zábavou. Také idoly ze světa showbyznysu, které děti vnímají z nedostatku přirozených autorit v rodině jako své vzory, mají za hranicemi normality. Díky stěhování se z vesnic do měst, vzniká u dětí problém s trávením volného času. Ve městech mají děti mnohem větší možnost

dostat se snadněji k návykovým látkám, mohou zde trávit svůj volný čas v hernách, barech nebo diskotékách. Velký vliv mají na mládež školské instituce. Ty na děti tlačí, aby se stále zlepšovaly a více vzdělávaly. Pedagogové v institucích pak ovšem mnohdy zapomínají zajímat se také o osobnostní vývoj dítěte. To přichází do střetu s realitou až ve chvíli, kdy opouští školu. Dítě zjišťuje, že je nekvalifikovaná práce tak špatně ohodnocená, že je pro ně lepší nepracovat, ale žít ze sociálních dávek státu. Nezaměstnanost však může mládež vést i k takovým aktivitám, které mohou jiné lidi obtěžovat. Tyto aktivity mohou mít vliv na pozdější poruchy chování.

2.4 Profesní složení personálu NZDM

V současné době se mezi pracovními profesemi vyskytují takzvané pomáhající profese. Hartl, Hartlová (2000, s. 185) ve svém slovníku označují pomáhající profesi jako „*helping professions*“. Tímto pojmem zařadí všechny profese, jejichž teorie, výzkum a praxe se zaměřují na pomoc druhým, identifikaci a řešení jejich problémů a na získávání nových poznatků o člověku a jeho podmínkách k životu tak, aby mohla být pomoc účinnější. Patří sem lékaři, zvl. psychiatři, psychologové, sociální pracovníci, speciální pedagogové; šířeji i fyzioterapeuti, balneologičtí pracovníci apod.

Matějček (2011) uvádí, že člověk vykonávající pomáhající profesi by měl mít tyto rysy osobnosti:

- Flexibilita, člověk by neměl striktně trvat na pravidlech,
- zralý, umět ovládat své potřeby, a vnímat potřeby jiných,
- odpovědný,
- komunikující,
- spolupracující,
- otevřený a čestný,
- pevně podporující klienty,
- přijímající oprávněnou kritiku,
- dávající dobrý příklad klientům,
- dobře usuzující.

Z těchto pomáhajících profesí jsou také složeni zaměstnanci NZDM, kteří jsou charakterizováni v zákoně 108/2006 Sb., o sociálních službách v platném znění, konkrétně v § 115 *Okruh pracovníků*. Zde jsou uvedeni jako:

- a) *sociální pracovníci za podmínek stanovených v § 109 a §110,*
- b) *pracovníci v sociálních službách,*
- c) *zdravotničtí pracovníci,*
- d) *pedagogičtí pracovníci,*
- e) *manželští a rodinní poradci a další odborní pracovníci, kteří přímo poskytují sociální služby.*

Z těchto důvodů se mezi pracovníky často nachází speciální pedagogové, pedagogové volného času a sociální pedagogové. Průcha (2009) charakterizuje sociální pedagogiku jako obor, který se zaměřuje na jevy, které mají na společnost negativní vliv. Vytváří opatření pro výchovu dětí a mládeže, které pocházejí z dysfunkčních rodin. Průcha dále specifikuje sociální pedagogiku do okruhů, které tvoří poruchy rodiny a rodičovství, náhradní rodinná výchova a ústavní výchova dětí a mládeže, vzdělávání dětí emigrantů a uprchlíků, děti ohrožené drogami a sociokulturní deprivací, delikvence a agrese mládeže, dětská prostituce a pornografie a také dodržování dětských práv. Důležité je zmínit, že mezi speciální pedagogikou a sociální pedagogikou je velká spojitost, a to hlavně díky oboru etopedie.

Dalšími pedagogickými pracovníky jsou pedagogové volného času. Cílem těchto pracovníků je působení ve 3 skupinách. První skupinou je oblast denního volného času dětí (dětské domovy, školy v přírodě, dětské nemocnice), druhou skupinou jsou mladiství zejména ve střediscích pro mladé delikventy (centra mladých a domovy a střediska volného času). Poslední skupinou jsou dospělí (centra a kluby seniorů, muzea, univerzity či akademie třetího věku). Ve všech těchto skupinách se pedagogové snaží tyto jedince naučit, jak lze volný čas trávit prospěšně, zlepšovat své individuální zájmy a přinášet jedinci pocit uspokojení a seberealizace (Važanský, 2001).

Vliv speciálního pedagoga v NZDM

Nízkoprahová centra jsou úzce spjata se speciální pedagogikou. Speciální pedagog se také podílí na prevenci poruch chování a práci s dětmi a mládeží s již vzniklými poruchami chování. Prevence, které se speciální pedagog účastní, je rozdělena do tří forem - primární, sekundární a terciální. Primární formou se rozumí aktivity, které jsou zaměřeny proti vzniku poruch chování. V této formě se speciální pedagog podílí ve školském prostředí na depistážní činnosti. Cíleně působí na zvyšování sociální způsobilosti, posiluje orientaci v mezilidských vztazích, pomáhá umět řešit konflikty adekvátním způsobem. Také doporučuje žákům mimoškolní aktivity, které jsou k dispozici (Nízkoprahové kluby pro děti a mládež, domy dětí a mládeže, sportovní a zájmové kroužky). V sekundární formě se působení speciálního pedagoga přesouvá na jedince nebo skupinu osob, u nichž je předpoklad pro výskyt sociálně patologických jevů nebo nežádoucího chování. I do této formy prevence zasahuje nízkoprahové centrum. V poslední terciální formě jde o úsilí zmírnit dopad sociálně patologických jevů na osobu, provést korekci nežádoucích způsobů chování a změnit chování do sociálně přijatelných struktur. Terciální forma je vykonávána například ve věznici nebo v ústavu výchovné péče, kde s dětmi a mládeží pracuje etoped (Fišer, Škoda, 2008).

Jak uvádí Vojtová (2008) etopedie je samostatný obor, který však využívá metodologické postupy stejně jako jiné disciplíny speciální pedagogiky. Spadá tedy pod Speciální pedagogiku. Etopedie se zabývá jedinci s poruchami chování, žáky v riziku a také dětmi s problémy chování. Práce etopeda tedy spočívá v podpoře dětí s dispozicí k poruchám chování, emocí v riziku rozvoje, k aktivnímu přístupu ke svému vzdělání a s tím související pracovní dovednosti. Etopedie spolupracuje například s psychologií, sociologií, medicínou, penologií a právem. Jak jsem se již zmínila, speciální pedagog (etoped) může působit také v nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež (Přístupy k poruchám učení a chování v souvislostech, 2008).

2.5 Druhy sociálně terapeutické činnosti

Krizová intervence

Při krizové intervenci jde o odbornou práci s člověkem, který se ocitl v krizové situaci. Pracovník se snaží ovlivnit klientovo prožívání a zpřehlednit, popřípadě zastavit, ohrožující tendence v jeho chování. Aby pracovník zlepšil klientovu situaci, zaměřuje se na prvky z klientovy minulosti či budoucnosti, které by mohly ovlivnit nebo znovu navodit krizovou situaci. Pracovník je zde pro klienty jako podporující složka. Podporuje ho v řešení jeho problému tak, aby aktivně a konstruktivně zapojil své síly a schopnosti, aby uměl využít svých přirozených vztahů k vyřešení své krizové situace. Základní body a principy krizové intervence definuje Vodáčková (2002) jedenácti hlavními charakteristikami krizové intervence. Uvádí zde například, že:

- Krize má svůj individuální charakter,
- krizový stav je časově omezen,
- nejdůležitější částí intervence je řešení klientova problému,
- cílem práce v krizové intervenci je posílit klientovy kompetence natolik, aby uměl svůj problém vyřešit za použití co nejvíce vlastní síly,
- každá krizová práce je individuální a přesně vytvořena klientovi na míru,
- důležitým cílem při práci s klientem, který prožívá krizovou situaci, je zjistit moment vzniku situace,
- důležité také je, tvořit u klienta cíle, které se nachází v blízké budoucnosti,
- pokud se klient dostane do krizové situace, netýká se většinou jen jeho, Zasahuje celý vztahový systém. Je proto potřeba zaměřit se na celý systém,
- pokud přijde klient a chce pomoci se svou krizovou situací, je potřeba ho brát jako bio-psycho-sociálně-duchovní bytost, se kterou je potřeba pracovat jako s celkem,
- pracovníci, kteří s klientem pracují, by měli mít zázemí týmu, díky kterému mohou naplnit celistvost bio-psycho-sociálně-duchovní.

Pokud jde o pracovníka, ten je v krizové intervenci brán jako někdo, kdo je pro klienta podporou. Klient, který vyhledá pomoc, může být často zmatený. Pracovník funguje jako ten, který vnese do určité situace strukturu a zpřehlední tak klientovi jeho zmatenou situaci. Pracovník využívá tzv. direktivní postupy. Rozhovor má ve svých rukou, udává rámec konzultace, pojmenovává a strukturuje. Popřípadě může klienta vracet do reality. Přesto nechává iniciativu na klientovi, aby si sám vytvořil individuální cestu a aktivitu (Vodáčková, 2002).

Případová práce

Případová práce vychází z určité teoretické základny. Tou základnou můžeme nazvat vědy o člověku jako je psychologie, sociologie, kulturní antropologie, psychiatrie. Pak jsou různé teorie, které tuto teoretickou základnu rozšiřují jako například teorie rolí, teorie učení, teorie malých skupin, teorie poznání. Případová práce je velmi často uplatňována v sociální práci s jedinci. Velkým plusem případové studie je to, že umožňuje flexibilitu, pružnost, tvořivost a operativní rozhodování. Přístup je ale velmi náročný z hlediska požadavků na profesionální vybavenost a osobnostní dispozice pracovníka. Jednou z nejdůležitějších kompetencí případového pracovníka je odkazování klientů na potřebnou službu. Případový pracovník tedy musí velmi dobře znát jak profesionální tak i svépomocné organizace a jejich služby. Na základě potřeb klienta a jeho problému, případový pracovník vybere a následně doporučí nejhodnější zařízení, které poskytuje potřebné služby (Havránková in Matoušek, 2003).

Havránková in Matoušek (2003) uvádí, že případový pracovník je vlastně takový klientův průvodce. Pomáhá mu orientovat se v jeho situaci a upozorňuje na jeho silné stránky, díky kterým je klient schopen situaci vyřešit. Klientovy zájmy a jeho rozhodnutí jsou v případové studii nadřazené všemu ostatnímu. Vše záleží pouze na klientovi. Případový pracovník by se měl vyvarovat zaměřování se na klientovu bezmoc. Tím totiž klient k pracovníkovi stále více inklinuje a posiluje se klientovo závislost a očekávání pomoci.

Pomocí případové studie se dá řešit několik typů problémů. Jsou to problémy, které klienta nějakým způsobem omezují, spoutávají a nedovolují mu využít optimálně jeho vnější a vnitřní schopnosti. Hlavní oblastí jsou problémy mezilidských vztahů, nejvíce vztahů v rodině (Havránková in Matoušek, 2003).

Streetwork

Streetwork neboli mobilní terénní práce či kontaktní práce je pojmem, který se v České republice používá již od roku 1993. V tomto roce totiž byly všechny výše zmíněné pojmy popsány ve vládním materiálu *Program sociální prevence*. V doslovném překladu slovo streetwork znamená práci na ulici. Jedná se o přesně vymezenou sociální práci, která je zaměřená na vyhledávání rizikových skupin. Těmito rizikovými skupinami jsou myšleni především bezdomovci, děti a mladiství trávící volný čas na ulici, skupiny mládeže, které jsou jednostranně specificky orientované (skinheads, mládež tvořící graffiti, mládež žijící ve squatech), lidé závislí na užívání návykových látek, prostitutky nebo fotbaloví fanoušci. Tito jedince do takovýchto skupin vstupují zpravidla dobrovolně. Předpokládá se, že tyto skupiny potřebují pomoc, ale doposud nejsou v kontaktu s žádnou institucí, která by jim byla při řešení jejich životních situací nápomocná. Klientela je kontaktována v přirozeném prostředí, což znamená, že streetworker chodí do míst, kde se skupina v určitém čase nachází (Bednářová in Matoušek, 2003).

Elich (1993) charakterizuje streetwork jako službu, která nečeká, až si ji někdo vyhledá, ale sama se nabízí právě v těch místech, kde nejpravděpodobněji vznikají sociální konflikty.

Prvním krokem terénní práce je monitoring, depistáž a kontaktování členů cílové skupiny. Streetworker se snaží pochopit dynamiku skupiny, její hodnoty, hierarchii, zvláštnosti skupiny. Streetworker by neměl být tím, kdo bude skupinu napomínat či moralizovat, spíše by je měl provázet a podporovat. Takový pracovník se při zvládání obtížných životních situací stává klientovým asistentem, plně také akceptuje klientovu osobnost. Konkrétní náplň streetworkerů je v konečné podobě dána zaměřením a orientací cílové skupiny (Bednářová in Matoušek, 2003).

3 Česká asociace streetwork

Česká asociace streetwork, (dále jen ČAS) je asociací, která sdružuje poskytovatele nízkoprahových sociálních služeb a odborníky, kteří se touto službou zabývají. Zaměřují se na zlepšení služeb a zvýšení profesionální úrovně svých členů. V současné době má 77 zařízení a 27 individuálních členů (www.streetwork.cz).

Součástí ČAS se mohou stát nízkoprahová zařízení, která splnila podmínky uznané na Valné hromadě ČAS v roce 2010. Členem se může stát buď registrovaná sociální služba hlásící se k metodě kontaktní práce, nebo fyzická osoba, která působí v teorii či v praxi kontaktní sociální práce. Aby se mohli stát členy, musí projít úspěšným hodnocením kvality ČAS o přijetí nebo nepřijetí. O tom ČAS rozhoduje po předložení písemné žádosti poskytovatele. K tomu, aby se mohlo stát nějaké nízkoprahové zařízení součástí ČAS, je zapotřebí souhlas její správní rady a to nadpoloviční většiny členů. (www.streetwork.cz).

Mezi výhody členství asociace patří například možnosti mezinárodní výměny informací a zkušeností, spolupráce na výzkumu a vývoji zaměřeném na potřeby klienta. Asociace prosazuje zájmy svých oborů a členů a podporuje vznik odborných textů a literatury. Výhodou jsou také slevy na vzdělávací akce, které asociace nabízí. Každý ze členů dostává každoročně ČASovaný obČASNÍK, což je výroční zpráva, ve které se členové dozvídají o tom, co se stalo minulý rok. Jsou zde popsány projekty, které byly v minulém roce vytvořeny. Najdeme zde rovněž i zmínky o programech, které asociace pro své členy připravila nebo také informace o hospodaření ČAS (www.streetwork.cz).

Asociace streetwork také od svých členů za členství očekává poskytování kvalitních sociálních služeb, dodržování etického kodexu a udržování a propagaci dobrého jména ČAS. Zároveň mají členové povinnost se jednou ročně scházet na Valné hromadě, na níž se odvolávají a také volí členové Správní rady a Revizní komise, přijímají se a mění stanovy, schvaluje se výše členských příspěvků, ale také se zde může rozhodnout o zrušení ČAS (www.streetwork.cz).

Důležitost tak vidí ČAS ve vytváření vzdělávacích programů, které jsou určeny všem pracovníkům v nízkoprahových službách a terénních programech. Nejen pro začínající nebo pokročilé pracovníky ale i pro pracovníky s praxí, vytváří ČAS placené semináře a kurzy. Tyto kurzy jsou omezené svou kapacitou, rozpočtem nebo striktním vymezením lidí, pro které je daný kurz určen. Mezi vzdělávací programy, které byly realizovány, patří například: Oborové minimum nízkoprahových služeb, Individuální plánování pro NZDM, Individuální plánování v adiktologických službách, Individuální plánování v nízkoprahových službách pro osoby bez přístřeší, Sociálně právní problematika při práci s dětmi a mládeží, Základy nízkoprahových služeb, Výcvik v kontaktní práci, Práce s agresivním klientem, Ošetřování a zdravotní poradenství uživatelů návykových látek, Kontakt s „asi psychiatrickým klientem“, Zaznamenávání individuálních plánů, Klient nemá zakázku aneb „sakra von zase neví, co chce“, Motivační rozhovory, Těhotné uživatelky drog a matky uživatelky v KC, DS a TP, Jak vést malý tým, Umění rozhovoru, Time management, Vedení porad, Psychohygienu (www.streetwork.cz).

4 Nízkoprahová zařízení v Jihočeském kraji

Průvodce sociálními službami (2013, 2014) dělí NZDM takto:

Název NZDM	Zřizovatel
Domeček, středisko pro volný čas a integrace Diakonie a misie Církve československé husitské	Diakonie a misie Církve československé husitské Trhové Sviny
Nízkoprahové centrum a kulturní klub Sejpka	Domovy KLAS o. p. s. Temelín
Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Bongo	Farní charita Týn nad Vltavou
Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež No. 10	Charita Zliv
Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež – V. I. P.	Městská charita České Budějovice
Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Srdíčko – Jiloro	Městská charita České Budějovice
NZDM Bosko (klub Oráč)	Salesiánské středisko mládeže – dům dětí a mládeže České Budějovice
Volnočasový nízkoprahový klub pro děti a mládež „Bouda“	Centrum pro pomoc dětem a mládeži, o.p.s. Český Krumlov a S.D.M. Sdružení dětí a mládeže v Českých Budějovicích
Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Hangár	Charita Kaplice
Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Depo	Charita Kaplice

Název NZDM	Zřizovatel
Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Autoškola	KoCeRo - komunitní centrum Rovnost o.p.s. Český Krumlov
Středisko Naděje - Nábřeží - NZDM Ostrov	Spolek NADĚJE, pobočka Písek
Velryba - nízkoprahový klub pro mládež	Elim Písek, o.s.
CROSS NZDM Prevent (Strakonice) STATION17 NZDM Prevent (Blatná)	Občanské sdružení PREVENT z. s. Strakonice
Komunitní centrum pro děti a mládež Cheiron T	Cheiron T, o.p.s. Tábor
Céčko, COOLna	O.s. Portus Prachatice
Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež – SÍŤ	Farní charita Protivín

Streetwork (2013) uvádí, že v současné době jsou ze všech NZDM v Jihočeském kraji členy České asociace streetwork pouze dvě nízkoprahová zařízení, a to NZDM Bosko a NZDM STATION 17.

4.1 Domeček, středisko pro volný čas a integraci

Domeček – Trhové Sviny, středisko pro volný čas a integraci zařízení Diakonie a misie církve československé husitské, je zařízení, které poskytuje sociální služby pro děti, mládež a dospělé. Součástí je také nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, které se rozděluje na dva kluby: klub Archa a klub Domeček. Každý klub se zaměřuje na jinou věkovou skupinu. Cílem obou klubů je podpora a poskytování bezpečného prostoru pro smysluplné trávení volného času. Zařízení se snaží o zlepšení kvality života dětí a mládeže. Současně s tím učí

děti a mládež i zodpovědnosti a sebezpečnosti. Pomáhají při utváření hodnotového žebříčku, učí hygienické návyky a podporují vytváření zdravých sociálních vazeb a kontaktů.

Klub Archa se zaměřuje na cílovou skupinu mládeže od 12 do 26 ti let. Základními poskytovanými službami jsou výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatnění práv oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Nejdůležitější službou je ovšem zprostředkování kontaktů se společenským prostředím. Klub Archa nabízí další fakultativní činnosti, jimiž mohou být tábory, víkendové a jednorázové akce anebo jen smysluplné využití volného času dětí a mládeže. Konkrétní nabídka sociálních služeb bývá vždy zveřejněná v klubu archa, na vývěškách klubu Domeček, v tamějších školách, v informačním středisku, na internetových stránkách a místním zpravodaji. Klub Archa je otevřen každý den v odpoledních hodinách. Pokud klub pořádá nějakou akci, bývá otevřeno i v sobotu. V klubu může být najednou až dvacet pět uživatelů. Klub pořádá například výrobu adventních věnců, workshopy, besedy, promítání filmů.

Klub Domeček poskytuje sociální služby pro děti a mládež ohrožené společensky nežádoucími jevy, a to ve věku od 6 do 26 let. Základní a fakultativní činnosti jsou totožné s činnostmi poskytovanými klubem Archa. Od klubu Archa se klub Domeček liší náplní svých programů. Každý den od 13:00 do 15:00 hodin poskytuje doučování, na které navazují další služby jako například dramatická výchova, tvůrčí a výtvarná dílna, klubovna či volný program. V Domečku může být až třicet dětí (www.domecek.org).

4.2 Nízkoprahové centrum a kulturní klub Sejpka

Klub Sejpka spadá spolu s mateřským centrem Klásek a senior klubem pod Domovy Klas o.p.s., které se svou prací zaměřují na pomoc seniorům, matkám na mateřské dovolené, zdravotně postiženým a problémové mládeži. Svým klientům nabízejí sociální poradenství, sociální rehabilitaci, terapeutické dílny. Podporují samostatné bydlení i odlehčovací služby pro seniory.

Nízkoprahové centrum a kulturní klub Sejpka je zřízený pro děti a mládež ve věku od 6 do 26 let věku. Otevřeno má každý všední den od 15:00 do 18:00 hodin. Pro děti je zde možnost doučování, přípravy referátů a jiných potřebných věcí do školy. Zároveň je tento prostor NZDM určen i k trávení volného času pro děti a mládež, u které se zařízení snaží eliminovat společensky nežádoucí jevy. NZDM rovněž spolupracuje se školami a vyššími státními orgány (www.dvorectemelin.cz).

4.3 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Bongo

NZDM Bongo se snaží pomoci se sociálním začleněním dětí a mládeže, usiluje o pozitivní změnu životního stylu dětí a mládeže, které se ocitají v nepříznivé sociální situaci. Zařízení provází děti a mládež při orientaci jejich sociálním prostředím a učí je, jak mají řešit svou nepříznivou sociální situaci a jak zamezit jejich sociálnímu vyčlenění.

NZDM Bongo poskytuje sedm sociálních služeb: informační servis, výchovné a aktivizační činnosti, poradenství, kontaktní práce, zprostředkování dalších služeb, kontakt s dalšími institucemi, situační intervence. Cílovou skupinu tvoří děti a mládež ve věku 12 až 26 let, v jejichž životě nastala obtížná nebo omezující situace, která negativně ovlivňuje jejich vývoj, díky níž se ocitají v nepříznivé sociální situaci. Obtížnou životní situací se rozumí například rozpad rodiny, selhání ve škole, problémy s volbou školy, povolání, sexualita, těhotenství. Za omezující životní podmínky považujeme neschopnost adaptace, absenci zájmů, neschopnost navázání vztahů. Klub Bongo je otevřen od úterý do soboty, vždy od jedné hodiny do sedmi nebo osmi hodin.

Konkrétní práce klubu Bongo spočívá v terénních pracích na skateparku, kde dva pracovníci aktivně oslovují potenciální uživatele služeb. V květnu klub zahájil projekt SOS RODINA, který se zaměřuje na rodiny s dětmi v evidenci orgánu sociálně - právní ochrany dětí (dále jen OSPOD). Dále klub pořádá semináře, besedy, promítání filmů, vaření, výtvarné a pracovní činnosti (www.tyn.charita.cz).

4.4 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež NO. 10

NO. 10 spadá pod Charitu Zliv. Toto NZDM se snaží o vytváření přátelského prostředí pro děti a mládež od 6 do 26 let. Děti mohou v tomto prostředí trávit svůj volný čas, navazovat nové kontakty nebo získávat odbornou pomoc při těžkých životních situacích. Služby jsou poskytovány ambulantně nebo terénně. Zaměřuje se na osoby, které vedou rizikový způsob života, jsou ohroženy závislostí, či už závislé na návykových látkách jsou. NO. 10 také pořádá fakultativní služby, jakými jsou výlety (www.zliv.charita.cz).

4.5 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež V.I.P.

Městská charita v Českých Budějovicích zřídila NZDM V. I. P., jehož součástí je klub, který je určený pro věkovou skupinu 12 – 26 let a má otevřeno pondělí, úterý, čtvrtek a pátek. Tento klub je tvořen ambulantní službou, která má kapacitu 35 uživatelů. Jejím cílem je podpora klienta při řešení obtížné životní situace, realizování preventivních akcí, depistáž a spolupráce s odbornými službami. Další službu, kterou V. I. P. nabízí je terénní práce a to s názvem Klubík. Tento Klubík je otevřený v úterý a čtvrtek a je určen pro osoby ve věku 6 – 11 let. Jeho kapacita je omezena na 20 uživatelů naráz. Další službou, kterou Klubík poskytuje, je školní příprava a výtvarná dílna. Důležitou součástí jsou i fakultativní služby, které se zaměřují na podporu zaměstnanosti, programy primární a sekundární prevence specializující se na drogovou problematiku, terénní práci s rodinou a specifické programy pro mladé rodiče (www.mchcb.cz).

4.6 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Srdíčko – Jiloro

Registrovaná služba Srdíčko - Jiloro (dále jen Jiloro) je určena pro děti a mládež, která se nachází v sociálně vyloučené oblasti Okružní a je ve věkové skupině od 6 do 26 let. Cílem NZDM je díky individuálnímu přístupu, mlčenlivosti a důvěře zlepšit kvalitu života u osob v dané oblasti a snížit působení negativních vlivů. Jiloro nabízí klientům přednášky, kurzy, semináře, návštěvy kin, koncertů a divadel, výjezdové akce jako

například výlety, exkurze. Kromě ambulantní služby, která je v rámci NZDM od pondělí do čtvrtka, nabízí také individuální doučování nebo pomoc s přípravou do školy. Jiloro rovněž nabízí spolupráci s rodinou uživatele, pomoc při uplatňování práv a při obstarávání osobních záležitostí. Významnou nabízenou službou je předškolní příprava. Jedná se o ucelený program činností, který je zaměřen na komplexní rozvoj osobnosti dítěte (www.mchcb.cz).

4.7 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Bosko

V NZDM Bosko se zaměřují na volnočasové aktivity, a sociální práce které směřují prostřednictvím preventivně výchovného systému Dona Boska k celostátnímu rozvoji dětí a mládeže. Součástí NZDM jsou Otevřené kluby. Tyto kluby se dělí na sociální a pedagogické programy. Sociální programy, které NZDM Bosko nabízí, jsou klub Oráč, Velká oratoř, individuální doučování, asistenti, tematické programy, terénní a sociální práce. Mezi sociální programy, které však nejsou registrované, patří individuální a terénní komunitní práce. Pedagogické programy jsou pak Oratoř, doučování, volnočasové aktivity na sídlišti Máj, předškoláci a sportovní aktivity v tělocvičně Máj. Cílovou skupinou pro všechny programy jsou děti a mládež od 3 do 26 let věku, kteří bydlí na sídlišti Máj, Šumava a Vltava a také romská komunita na sídlišti Máj. Cíle, které si NZDM Bosko klade, jsou například tyto: prostřednictvím prevence snižovat sociální rizika, která vyplývají z konfliktních životních situací, pomocí skupinové práce vést klienty k větší spolupráci a zodpovědnosti za své chování, vytvářet podmínky pro bezpečné trávení volného času dětí a mládeže, motivovat uživatele ke zlepšení životní situace a podporovat sociální začlenění mezi vrstevníky i do společnosti (Výroční zpráva, 2013).

Klub oráč a Velká oratoř jsou určeny dětem a mládeži ve věku od 13 do 26 let věku. Program není dán nijak striktně. Náplň těchto klubů spočívá ve formě volnočasových aktivit, a v navázání vztahu mezi klientem a pracovníky. Díky tomuto vztahu pak poskytovat sociální službu jako je například poradenství, informační

servis a diskuse. Tyto diskuse jsou zaměřeny na prevenci společensky nežádoucích jevů (Výroční zpráva, 2013).

Individuální doučování je zaměřeno na děti od 6 do 15 let, tedy pro ty, kteří navštěvují základní školu. Spolu s doučováním zde funguje i sociální práce, v rámci které se vytváří individuální plánování. Při němž se díky spolupráci s klientem, ale také se školou nebo rodinou, zvětšuje pravděpodobnost zlepšení dítěte ve škole.

Tematické programy jsou zacíleny na děti ve věku od 6 do 13 let, která se mohou, aktivně zapojovat do různých přednášek, workshopů, které se konají v rámci specifické prevence (Výroční zpráva, 2013).

4.8 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Bouda

Od vzniku v roce 2001 se NZDM Bouda snaží pomocí sociálních služeb a programů aktivního využití volného času o pozitivní změny v hodnotovém žebříčku dětí a mládeže. Všechny služby a programy jsou určeny především pro děti a mládež sociálně znevýhodněného prostředí, kterým je v rozmezí věku 12 – 26 let. Klub poskytuje sociální práci ve vlastním klubovém prostředí, ale také terénní služby. Patří sem: otevřený klub v Boudě, Horní klubový prostor NZDM Bouda, terénní sociální činnost, filmová a stříhová laboratoř. Klub Bouda je v pracovních dnech otevřen od 14:00 do 20:00 hodin. Mezi relativně pravidelnou činnost klubu patří hudební, divadelní, výtvarné, taneční a další činnosti. Klub využívá samostatně otevřenou kancelář, která je v provozu v pracovních dnech od 9:00 do 17:00 hodin. V dopoledních hodinách se zde uskutečňují nepravidelné činnosti dětských a mládežnických skupin, či vzdělávací akce. Zařízení tradičně v letních měsících organizuje akci s názvem V BOUDĚ PROTI NUDĚ. Jedná se o umělecko – řemeslné činnosti pro volně přichozí děti a mládež ve věku 6 až 14 let, kteří zůstávají o letních prázdninách ve městě a nemají jiné vyžití. Vstup na tuto akci bývá zdarma (www.bouda.cpdm.cz).

4.9 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Hangár

Pomoc v NZDM je určena pro děti a mládež ve věku 13 až 26 let a žijí v Benešově nad Černou a okolí. Pracovníci pracují především s klienty, kteří procházejí stádiem osobnostní pasivity, rezignace v oblasti volného času a hledání zaměstnání. Dalšími klienty mohou být klienti kurátorů pro mládež, kteří vyhledávají návykové látky, mají problémy s trestnou činností, dopouštějí se rizikového sexuálního chování anebo žijí v nefunkčních rodinách. Často se také u těchto jedinců projevuje rasistické nebo diskriminační chování. Na to se pak v NZDM zaměřují v rámci cyklů prevence, ve kterých se snaží o předcházení sociálně patologickým jevům. Cílem těchto preventivních programů je zvýšit u klientů znalosti, dovednosti a postoje, které podporují jejich zdravotní styl, současně jde i o to, aby tyto získané poznatky byli do budoucnosti schopni uplatnit i ve svém chování. Hangár má otevřeno každý všední den, od 12:30 do 17:00 hodin. Své služby nabízí svým klientům anonymně a bezplatně (Výroční zpráva, 2012).

4.10 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Depo

NZDM Depo je pro své klienty otevřené každý všední den od 13:00 do 18:00 hodin. Za svůj cíl si dává poskytování zázemí, podporu a odbornou pomoc svým klientům, kteří jsou ve věku od 11 do 26 let, a pocházejí z Kaplice nebo okolí. Při své práci vycházejí pracovníci z metody KAB (Knowledge - Attitude – Behavior), tedy zvyšování znalostí, změna postojů a chování. Takto pracují se svou cílovou skupinou, kterou tvoří děti a mládež ohrožené nebo se již potýkající s obtížnou životní situací. To mohou být například: podceňování vzdělávání v životě, šikana, trestná činnost, experimentování s alkoholem a drogami, špatné vztahy v rodině nebo zahájení předčasného sexuálního života. Mezi službami, které NZDM nabízí, jsou kontaktní práce, informační servis, sociální poradenství, situační intervence, krizová intervence, doprovázení a jednání s institucemi, jednání s osobou blízkou, pomoc v krizi, volnočasové aktivity, přednášky, besedy, specifické prevence nebo workshopy. Depo ve své Výroční zprávě (2012) uvádí, že díky financím od Jihočeského kraje realizovali cyklus kulturních workshopů, které byly tvořeny tématy: Body art,

bubnování v africkém rytmu, animace a design. Depo se také zapojilo do projektu „*Nízkoprahy 2012*“, který byl rovněž financován z prostředků Jihočeského kraje (Výroční zpráva, 2012).

4.11 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Molo

Nízkoprahové zařízení se snaží být organizací, která zajišťuje kvalitní a dostupné služby pro děti a mládež zasažené nebo ohrožené nežádoucími společenskými jevy. Cílovou skupinou jsou děti ve věku 13 – 26 let. NZDM Molo je ambulantní službou, která je otevřena každý všední den od 12:00 do 17:00 hodin. Práce v centru se snaží, zvýšit u mladých lidí kompetence v oblasti partnerského a rodinného života, zmírnit páchaní přestupků a páchaní trestné činnosti, snížit rizika experimentování s alkoholem a drogami, snížit riziko nedokončení vzdělání z důvodu záškoláctví nebo zanedbávání školní přípravy a současně s tím i zvýšit povědomí mladých lidí o důsledcích předčasně zahájeného sexuálního života. V rámci ambulantní služby tedy NZDM Molo nabízí kontaktní práci, informační servis, sociální poradenství, situační intervenci, krizovou intervenci, doprovázení na úřady, jednání s institucemi, jednání s osobou blízkou, pomoc v krizi, případové práce, volnočasové aktivity a také přednášky na různá témata, přednášky a workshopy. Všechny služby jsou poskytovány bezplatně (www.kaplice.charita.cz).

4.12 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež AUTOŠKOLA – KoCeRo

Od roku 2009 byly v KoCeRu zaregistrovány dvě nové sociální služby, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež ve věkové skupině od 6 do 26 let a terénní programy, které byly určeny všem klientům bez rozdílu rasy a etnika. V současné době jsou tyto programy určené pro klienty, kteří žijí v sociálně vyloučené lokalitě, na území obce s rozšířenou působností města Český Krumlov. V rámci nízkoprahového zařízení pro děti a mládež nabízí KoCeRo výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti. V této službě se snaží zajistit přijatelné volnočasové aktivity. Mezi ně patří výtvarná a rukodělná činnost, která rozvíjí kompetence klientů. Také organizují různé

vzdělávací přednášky, besedy, taneční kroužek nebo fotbalová družstva. Díky volnočasovým aktivitám si klienti zlepšují motorické, psychické, sociální schopnosti a dovednosti. Mezi vzdělávací aktivity také patří doučování a asistence při přípravě věci do školy. Další činnosti střediska jsou: zprostředkování kontaktu se společenským prostředím nebo sociálně terapeutická činnost. Do té spadá poradenství, případová práce, skupinová práce, krizová intervence. Další službou, kterou středisko poskytuje, je pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Tyto služby poskytuje nízkoprahové zařízení všední dny od úterý do čtvrtka. Všechny výše zmíněné služby spadají mezi služby ambulantní. Mezi terénní pak patří přímá práce v sociálně vyloučených lokalitách. Terénní práce se zaměřuje na vztahy ve společnosti. Také na pomoc s vyřizováním běžných záležitostí, například vyřizování osobních dokladů, pomoc při upevňování kontaktu s rodinou, terapeutická činnost a také organizování různých besed a různých setkání v terénu (Výroční zpráva, 2012).

4.13 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Ostrov

Spolek NADĚJE je nezisková charitativní organizace s celostátní působností, která zřizuje provozní jednotky – pobočky v celé ČR, jejíž součástí jsou střediska, ve kterých NADĚJE poskytuje veřejně prospěšné služby. Spolek NADĚJE má své středisko Naděje Písek – Nábřeží. Toto středisko provozuje NZDM Ostrov. Za své poslání si NZDM Ostrov klade zlepšení vztahů k hodnotám, uvědomění si zodpovědnosti za své jednání. Smysluplné trávení volného času a podporu při vzdělání pro děti a mládež ve věku od 6 do 26 let. Pro své klienty mají otevřeno od pondělí do pátku vždy od 13:00 do 17:00 hodin, kdy od 13:00 hodin probíhá mimoškolní přípravu a od 15:00 hodin volnočasové aktivity. Další službou je poradenství pro klienty, při kterém středisko nabízí individuální plánování, sestavování životopisu, pomoc s výběrem školy, nebo pomoc při hledání zaměstnání a jiné. Své aktivity mají rozdělené pod určitá témata. Mezi tématy, která byly využity, jsou zrak a pohádky. Jednotlivé dny v týdnu pak patří klubu vaření, klubu volné zábavy anebo klubu rukodělky (www.nadeje.cz).

4.14 Velryba – nízkoprahový klub pro mládež

Nízkoprahový klub Velryba patří pod Elim, křesťanskou společnost pro evangelizaci a diakonii, o.s. v Písku. Nabízí svůj klub mládeži ve věku od 15 do 25 let. Jejich pestrý program zahrnuje nejen pravidelná setkávání, která jsou každý pátek od 18:00 hodin. Ale také například: filmové večery, english kempy, sjezdy mládeže. Při svých schůzkách probírají a diskutují nad aktuálními tématy a jejich souvislosti s Bohem. (www.elimpisek.cz).

4.15 CROSS Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Prevent

NZDM CROSS najdeme v bývalých školních dílnách ZŠ Lidická ve Strakonících. Od svého založení v roce 2013 si za svůj cíl si dávají podporovat dospívající a mladé dospělé při jejich dospívání. Ve věku 14 až 26 let, kterých se týkají tyto situace:

- nemohou nebo se nechtějí zapojit do standardních volnočasových aktivit,
- vyhýbají se standardním formám institucionalizované pomoci a péče,
- tráví volný čas neproduktivně,
- svůj volný čas raději tráví mimo rodinu či jinou sociální skupinu,
- mají životní styl, díky kterému se dostávají do konfliktů a který ohrožuje je samé nebo jejich okolí.

Otevřeno mají od pondělí do pátku od 14:00 do 19:00 hodin. NZDM CROSS patří spolu s NZDM Station 17 pod zapsaný spolek Prevent. Který se zaměřuje na předcházení a řešení problémů spojených s dospíváním, péčí o dítě a se závislostním chováním (www.cross.os-prevent.cz).

4.16 Station 17 - Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Prevent

Od roku 2010 začalo na území Blatenska fungovat NZDM Station 17, které spadá pod občanské sdružení Prevent. Zároveň se stalo v roce 2013 součástí ČAS. Své služby poskytuje mladým lidem ve věku od 14 do 26 let, vždy v úterý, středu, čtvrtek od 11 do 19 hodin. Těmto lidem se snaží pomoci, pokud se ocitnou nebo pokud tu hrozí nějaké riziko ocitnutí se v obtížné životní situaci. V některých případech se také snaží nabídnout vhodné prostředí, které by bylo alternativou barům, hernám a ulici. Svou pomoc nabízí formou kontaktní práce, situační intervence, informačního servisu, poradenstvím, doučováním a volnočasovými aktivitami. Své prostory využívá nejen pro své klienty, ale i se v nich pořádají různé preventivní přednášky určené pro školy, nebo pro pěstounské rodiny. Zároveň spolupracují s pracovní skupinou pro Jihočeské nízkoprahy JÁDRO. Důležitými principy v poskytování služeb jsou anonymita, bezplatnost, dostupnost, dobrovolnost, otevřenost, respekt, individuální přístup, odbornost a spolupráce, rovnost, nízkoprahovost a důvěrnost (Výroční zpráva, 2013).

4.17 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Cheiron T, o.p.s.

Komunitní centrum pro děti a mládež Cheiron T, o.p.s. sídlí v Táboře a již čtrnáct let pracuje s dětmi a mladými v obtížné životní nebo nepříznivé sociální situaci. V roce 1999 se cílová skupina rozšířila o romské děti a mládež. Centru se podařilo vybudovat bezpečné prostředí, kam se děti s důvěrou obrací se svými problémy. Zařízení je pro děti a mládež ve věku 6 až 26 let. S nejmenšími dětmi se pracovníci učí hygienickým návykům, základním pravidlům, individuální komunikaci a soužití v kolektivu. Velký počet dětí pak také dochází na pravidelné doučování. Další činností centra je také práce s třídními kolektivy a s odbornou i laickou veřejností. Spolupráce se uskutečňuje pomocí debat, besed, výstav, kulturně vzdělávacích festivalů a koncertů (www.cheiront.cz).

Klub pro mladší, je nízkoprahový klub pro děti od 6 do 14 let. Děti se zde mohou doučovat, psát úkoly, řešit problémy, hrát si, povídat si, navštěvovat keramickou, výtvarnou a tvořivou dílnu nebo si jen odpočinout. Klub má otevřeno od pondělí do pátku, v odpoledních hodinách (www.cheiront.cz).

Klub pro starší je nízkoprahový klub pro mladé lidi ve věku od 15 do 26 let. Krom služeb, které nabízí i klub pro mladší, nabízí klub pro starší prostor pro přednášky nebo debaty na jakékoli téma. Také nabízí výlety, workshopy, promítání filmů a sportovní aktivity. Klub zaručuje nízkoprahovost, anonymitu, podporu, bezpečný prostor, diskrétnost, respekt ke klientům i k jejich přirozeným lidským právům. Otevřeno je též v pracovních dnech v odpoledních hodinách (www.cheiront.cz).

4.18 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Céčko

Do NZDM Céčko je vhodné pro děti a mládež ve věku od 6 do 15 let. Otevřeno má každý čtvrtek od 13:00 do 19:00 hodin, v pátek od 12:00 do 18:00 hodin. Kromě těchto dnů NZDM nabízí ještě konzultační den, kterým je pondělí a to od 13:00 do 19:00 hodin. Při tomto konzultačním pondělí je klientům nabízen rozhovor s pracovníkem, poradenství, pomoc v krizi, práce na osobním plánu, informační servis, doprovod nebo rozhovor s blízkou osobou. Kromě nabídky služeb pro klienty jsou vytvořena také pravidla, mezi ně patří, *„respektuj pracovníky, nikomu neublížuj, nemluv sprostě, není vybavení a zařízení céčka, zdrž se sexuálních aktivit, nechovej se hlučně a nedělej binec“* (www.portusprachatice.cz).

NZDM Céčko má rozdělené měsíce v roce do jednotlivých témat. Například „Sex a já“, „Řekni drogám ne aneb kufr plný pokušení“, „Drogy a já“, „Jak začít dobře ve škole aneb v čem jsem dobrý“, „Jak se správně a dobře učit“ a další. Pro klienty jsou také připravené akce, mezi které patří Karaoke (pod) večer, Den dětí, přespávačka v Céčku nebo turnaj ve skákání gumy (Výroční zpráva, 2013).

4.19 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež COOLna

COOLna nabízí své služby dospívajícím a mladým dospělým především z území prachatického regionu, kterým je v rozmezí mezi 15 až 26 lety. Rozhodujícím hlediskem pro možnost využívání NZDM COOLna je to, zdali osoba zažívá nepříznivou životní situaci. Pod nepříznivou životní situací si můžeme mimo jiné představit také konfliktní společenskou situaci omezující životní podmínky jedince. Další důvod pro to, aby mohl nějaký jedinec využívat služby COOLny spočívá v tom, že se daná osoba nemůže nebo nechce zapojit do běžných volnočasových aktivit nebo dává přednost trávení volného času mimo rodinu, popřípadě jinou sociální skupinu. Takoví jedinci se vyhýbají institucionální formě pomoci a péče, jejich životní styl však může být ohrožující nejen pro ně samotné, ale i pro jejich okolí. Díky tomuto chování se také můžou dostat do konfliktů (www.portusprachatice.cz).

Důležitou prací v NZDM COOLna jsou preventivní programy. Jak uvádějí ve svých výročních zprávách hlavními tématy jsou HIV/AIDS, obchod s bílým masem, komunikace v třídním kolektivu, bezpečnost silničního provozu. Dalšími tématy jsou drogy, antikoncepce, závislost na alkoholu nebo o první pomoc. Na preventivních programech spolupracují hlavně s Policií České republiky, a společností Phénix (Výroční zpráva I., II., 2013).

4.20 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Sít'

Farní charita Protivín, která NZDM Sít' spravuje, si klade za cíl zmenšit možná úskalí související se způsobem života dospívajících lidí a umožnit jim lépe se orientovat v sociálním prostředí. Mladí lidé ve věku od 6 do 26 let mohou svůj volný čas trávit například hraním stolního fotbalu, ping – pongu či kulečnicku, ale také je možnost zahrát si stolní hry nebo hry s míčem, připravit si věci do školy nebo si jen popovídat s kamarády. Otevřeno je celý týden a kapacita v daný okamžik je 25 osob. Středisko se řídí zásadami, kterými jsou respekt, anonymita, mlčenlivost, rovnost a bezplatnost (www.protivin.charita.cz).

5 Cíle a metody výzkumu

Cíl práce

1. Zjistit jaké programy a služby nabízejí nízkoprahová zařízení v Jihočeském kraji.
2. Zjistit jak informují nízkoprahová zařízení cílovou skupinu o svých službách.
3. Zjistit jaký vliv má na umístění nízkoprahového zařízení cílová skupina.

Výzkumné otázky

1. Podle čeho vybírají nízkoprahová zařízení náplň svých programů a služeb?
2. Jaká jsou kritéria pro výběr umístění nízkoprahových zařízení?

5.1 Metodika práce

Ve své bakalářské práci budu využívat kvalitativní výzkum, metodu explorační a techniku dotazování. Budu analyzovat veřejně dostupné informace o nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež v Jihočeském kraji. Dotazování byli pracovníci nízkoprahových zařízení v Jihočeském kraji.

5.2 Kvalitativní výzkum

Hendl (2005) uvádí, že se jedná o pružný typ výzkumu, při jehož realizaci dochází jak ke vzniku významných otázek, tak ale i ke vzniku hypotéz. Výzkumník pak vyhledává a analyzuje informace, díky kterým osvětluje jednotlivé otázky a hypotézy. Z nich pak vyvozuje závěry. Sběr dat a analýza probíhá v delším časovém úseku avšak současně. Předností kvalitativního výzkumu je získání podrobných popisů, dobrá reakce na místní situaci a podmínky a hledání lokálních příčinných souvislostí.

Milovský (2006, s. 17) shrnuje kvalitativní výzkum jako přístup, „*který pro popis, analýzu a interpretaci nekvalifikovaných či nekvantifikovatelných vlastností zkoumaných fenoménů naší vnitřní a vnější reality využívá kvalitativních metod.*“

5.3 Charakteristika výzkumného souboru

V bakalářské práci jsem použila strukturovaný dotazník formou rozhovorů. Při realizaci jsem oslovila všech dvacet fungujících NZDM v Jihočeském kraji za účelem spolupráce na výzkumu mé bakalářské práce. Na mou žádost reagovalo pouze sedm NZDM. Konkrétně se jedná o Salesiánské středisko dětí a mládeže, Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež COOLna, Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Céčko, Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Station 17, Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež KoCeRo, Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Depo, Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Ostrov. Rozhovory probíhaly v měsíci březen 2014. Celkem jsem uskutečnila šest rozhovorů se zástupci NZDM. Za NZDM Céčko a COOLna byl uskutečněn rozhovor s představitelkou občanského spolku Portus, který obě NZDM zřizuje. Otázky jsem rozdělila do pěti okruhů. Okruhy byly tvořeny otázkami týkajícími se nabídky služeb a jejich programů, informovanosti klientů, kritéria umístění a vybavení zařízení, spolupracující organizace a personální obsazení.

6 Výsledky výzkumu

6.1 Nabídka služeb a programů

Na tuto oblast jsem se respondentů dotazovala prostřednictvím otázek 1, 2 (viz Příloha č. 1). Lze konstatovat, že věk cílové skupiny, který respondenti uváděli, v rozhovorech koresponduje s informacemi, které respondenti uvádějí ve svých výročních zprávách a dalších propagačních materiálech.

Tabulka č. 1: Nabídka služeb a programů, věk cílové skupiny NZDM

Respondent	Služby, programy	Cílová skupina
NZDM 1	Volnočasové aktivity, doučování.	6 – 12 let 13 – 26 let
NZDM 2	Dle zákona o sociálních službách.	6 – 26 let
NZDM 3	Volnočasové aktivity, doučování, poradenství, krizová intervence, prevence, informační servis, situační intervence, výchovná činnost.	14 – 26 let
NZDM 4	Volnočasové aktivity na místním sídlišti, doučování, terénní služba, terénní služba v rodinách, otevřené kluby.	předškolní věk 6 – 13 let 13 – 26 let rodiče
NZDM 5	Doučování, poradenství, krizová intervence, prevence, přednášky, výlety, doprovod, individuální plánování, případová práce, informační servis.	11 – 20 let
NZDM 6	Dle zákona o sociálních službách.	6 – 15 let 15 – 26 let

Zdroj: Vlastní výzkum, 2014.

Komentář k tabulce:

Všichni respondenti uvedli, že poskytují služby dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Některá zařízení však již dále neuváděla konkrétní realizované programy. NZDM 1 své služby rozděluje pro své klienty do dvou skupin dle dřívější zkušenosti. Mladší skupina dětí, početně větší, navštěvuje zařízení tři dny v týdnu. Starší skupina dětí, početně menší, navštěvuje zařízení zbylé dva dny v týdnu. S tím také souhlasí NZDM 2, které uvádí, že je navštěvuje mnohem více mladších klientů, i když cílová skupina sahá až do věku 26 let. NZDM 3 pak kromě nabízených volnočasových aktivit nabízí preventivní přednášky, při kterých jim pomáhají pracovníci ČASu.

6.1.1 Obsahová náplň nabízených programů

Na tyto informace jsem se respondentů dotazovala v otázce číslo 3 (viz Příloha č. 1). V odpovědi na tuto otázku se všechna NZDM shodovala, že nejvlivnějším faktorem je zájem klientů a finanční zabezpečení zařízení.

NZDM 1

Zařízení volí aktivity, o kterých vědí, že již měly úspěch a jsou tedy osvědčené. Respondent dále uvádí: *„Je to například pondělní vaření a ve čtvrtek máme rukodělné práce a také máme celoroční téma. Letos máme klasické české pohádky, v minulém roce měli lidské tělo. Předtím měli téma příroda, což je velké téma, které rozpracujeme na jednotlivé měsíce a týdny. Ty rukodělné práce a vaření s těmito tématy spojujeme a na nich aplikujeme preventivní programy to už tedy spíše pro ty starší. Letošní téma pro starší skupinu dětí je seznamování se s romskými osobnostmi.“*

NZDM 2

Zařízení vybíralo podle několika kritérií. Konkrétně podle zájmu dětí, podle jejich možností a podle výše dotací, které zařízení na své aktivity získá.

NZDM 3

NZDM 3 vybíralo programy podle toho, co zajímá cílovou skupinu. Respondent dále uvedl: *„Dříve jsme ty programy tvořili hodně sami, ale setkávali jsme se s tím, že když oni měli něco předem jasně dané, že třeba ve středu bude beseda, tak oni prostě nepřišli. Oni to mají asi zafixované jako ve škole, co musejí.“*

NZDM 4

Vybírá podle potřeb klientů, které doplňuje individuálním plánováním.

NZDM 5

Toto nízkoprahové zařízení si vytváří na začátku každého měsíce program na daný měsíc. Z tohoto měsíčního programu vychází týdenní program, který se zpracovává vždy s týdenním předstihem. Zde už je striktně dáno, co se jaký den bude dělat. Program se ale dá vždy přizpůsobit potřebám a žádostem klientů.

NZDM 6

NZDM ve svém programu vychází ze zájmů uživatelů služeb a také z úspěšně podaných grantových žádostí.

6.1.2 Zapojení do komunitního plánování

Na otázku zapojení jednotlivých respondentů do ČASu regionální skupiny a komunitního plánování odpovídali respondenti prostřednictvím otázek č. 4,5 (viz Příloha č. 1). Odpovědi se shodují s informacemi, které nabízí ČAS na svých internetových stránkách.

Tabulka č 2: **Spolupráce jednotlivých NZDM s ostatními subjekty**

Respondent	Sít' Streetwork	Regionální pracovní skupina	Komunitní plánování
NZDM 1	NE	NE	ANO
NZDM 2	NE	BEZ ODPOVĚDI	ANO
NZDM 3	ANO	ANO	ANO
NZDM 4	ANO	ANO	ANO
NZDM 5	NE	ANO	ANO
NZDM 6	ANO	ANO	ANO

Zdroj: Vlastní výzkum, 2014.

Komentář k tabulce:

Respondenti z NZDM 1 a NZDM 5 uváděli hlavní důvody své neúčasti v síti Streetwork nedostatek dosud zjištěných informací. Dále uvedlo, že důvodem, proč by se ke Streetwork přidali, jsou kvalitní vzdělávací kurzy, do kterých nebyli, například v současnosti přijati, protože místa obsadili současní členové. Dalším důvodem také byl nesouhlas zřizovatele NZDM k zapojení se ať už do sítě Streetwork nebo do Asociace poskytovatelů sociálních služeb, do kterého by NZDM chtělo patřit více.

6.2 Informovanost klientů

Při získávání informací o tom, jak NZDM informují své klienty, jsem použila otázky 6 až 11 (viz Příloha č. 1). Všichni respondenti se shodovali, že ústní doporučení je nejlepší způsob získávání nových klientů.

Tabulka č. 3: Využívané prostředky v informování klientů

Respondent	Prostředky	Osobní oslovení	Nejefektivnější způsob	Pořádání akcí	Pomoc města	Informace skrz školy
NZDM 1	Webové stránky, ústní předávání, letáky.	NE	Ústní doporučení	Den dětí, výtvarná soutěž, vernisáž.	ANO	ANO
NZDM 2	Facebook, webové stránky, letáky, kulturní kalendář.	ANO	Ústní doporučení Internet	ANO	ANO	ANO
NZDM 3	Facebook, webové stránky, ústní předávání, přednášky.	NE	Ústní doporučení	ANO	ANO	ANO
NZDM 4	Ústní předávání, letáky.	ANO	Ústní doporučení	Bambiriáda, Život ulice, Festival DivSeFest.	ANO	ANO
NZDM 5	Facebook, webové stránky, ústní předávání, letáky, zpravodaj.	NE	Ústní doporučení	Bloky specifické prevence.	NE	ANO
NZDM 6	Facebook, webové stránky, ústní předávání letáky, jiné org.	ANO	Ústní doporučení	ANO	ANO	ANO

Zdroj: Vlastní výzkum, 2014.

Komentář k tabulce:

NZDM 1

NZDM se chystá na vytvoření svých facebookových stránek. Pracovnice zařízení na začátku každého školního roku obchází první třídy, kde informuje žáky a učitele o činnosti zařízení. Dále jednou týdně dochází do škol, kde se informuje o prospěchu dětí ve škole, které docházejí do zařízení. Někteří rodiče se o organizaci dozvědí díky orgánu sociálně právní ochrany dětí. Organizace tedy oslovuje své potencionální klienty díky zprostředkovanému kontaktu.

NZDM 2

Respondent uvádí: *„Oslovujeme je také při terénní práci, ale terénní práce je u nás dána jako jiná sociální služba. Dříve jsme měli tuto službu, ale moc se nám to neosvědčilo. Jednak nemáme takové personální obsazení, abychom to všechno kapacitně zvládali a také děti více využívali tu službu tady než v terénu a také na tom terénu s nimi toho tolik neuděláte.“* Respondent 2 také uvedl, že do zařízení docházejí děti na doporučení pedagogicko - psychologické poradny, na doučování. Děti mohou navštívit mnoho akcí, jako jsou například besedy zaměřené na vzdělanost, medvědárium, obchod Artei v rámci novinářského kroužku, prázdninové soutěže a navštívit regionální muzeum. *„Pak máme například prázdninovou soutěž, která je etapová přes celé prázdniny. Děti se zapojují do každé etapy. Samozřejmě kdo se účastní více etap, má větší šanci na výhru, protože se postupně sbírají body.“* NZDM 2 využívá výpisů dotačního řízení zhruba ve dvou až třech oblastech. v rámci spolupráce se školou dodává zařízení do škol letáky o vlastní činnosti a doučování.

NZDM 3

NZDM nabízí přednášky na různé téma, spolupracuje například s organizací Rozkoš bez rizika, která jim vedla přednášku na téma prostituce a věci s tím spojené. Respondent dále uvádí: *„Tak děláme například turnaj v kulečnicku, kdy hlavní cenou byl roční vstup do kina zdarma. Pak velkým lákadlem je zkušebna, kterou máme a pak takové akce, jako jsou vánoční a silvestrovské že venku na silnici rozděláme oheň, promítáme na zeď, například jsme promítali Pelíšky.“* NZDM 3 úzce spolupracuje se svým městem, dříve umísťovali plakáty a letáky do městských vitrín. v současné době je propagace od zařízení k městu - výroční zprávy, články do novin. Město ale NZDM velmi dobře podporuje finančně. Každý rok v měsíci září dochází pracovník do škol, kde prezentuje nabízené sociální služby.

NZDM 4

Informuje své klienty v rámci své terénní práce, která funguje dvakrát v týdnu. Město Středisku pomáhá, pouze finančně v propagaci se angažuje v týdnu sociálních služeb. Nízkoprahové zařízení spolupracuje s několika školami. Respondent dále uvedl: *„My spolupracujeme se základní školou Máj jedna a dvě. Tam už nás hodně znají, protože ví, že děti sem k nám chodí. Teď sem také chodí děti ze školy Oskara Nedbala. Spolupráce spíše funguje tak, že dítě chodí na nějakou základní školu a má tam nějaké problémy. Tam spolupracujeme například s výchovným poradcem, za kterým přijdeme a domluvíme se, jak to vyřešíme, jak budeme pracovat. Hodně nám sem posílají děti také kurátoři, což znamená, že ví, že dítě chodí do NZDM a spolupracuje s námi. Vidí, že práci, kterou s dětmi vykonáváme je dětem přínosem tak nám sem děti učitelé a kurátoři posílají. Děti také když pracují s kurátorem tak mají nějaký určitý plán a tam nás můžou také zahrnout do toho plánu. Například, že bude k nám chodit na doučování a u nás bude trávit volný čas a nebude se nikde flákat po ulicích.“*

NZDM 5

Své klienty osobně nevyhledává, protože nemají terénní práci. Spoléhají na doporučení od jiného klienta. Klienty také získávají díky blokům specifické prevence pro školy. Respondent dále uvádí *„ Vyšel nám úspěšně podaná grantová žádost, tak z toho jsme dělali nějaké ty nadstandartní věci jako workshopy na bubnování nebo fotografický věci, animace design.“* Město pomáhá pouze finančně a to ve velmi malé míře. NZDM 5 by chtělo na spolupráci se školami více zapracovat. Aby školy byly více informovány o práci NZDM a děti byly více podněcovány k pravidelnému docházení do zařízení.

NZDM 6

Respondent uvedl, že do března 2014 měly aktivní terénní službu, která byla z finančních důvodů zrušena. Dále obě organizace oslovují školy v rámci představení činnosti NZDM. Spolupracují se všemi školami na území Prachatic v rámci primární prevence. Město pomáhá celé organizaci jak finančně, tak spoluprací na různých akcích.

6.2.1 Typy klientů jednotlivých NZDM

Snažila jsem se zjistit, jací klienti tato zařízení převážně navštěvují a zda taková zařízení může navštěvovat osoba se zdravotním postižením. Dále jsem ověřovala, zda jsou tato zařízení bezbariérová. Využila jsem otázku číslo 12 (viz Příloha 1).

NZDM 1

Zařízení vyhledává děti ze sociálně slabého prostředí. Dochází k nim dvě děti s dětskou mozkovou obrnou. Respondent dále uvádí: *„Nemají, mentální postižení, ale mají tělesný defekt a takový lehčí. Nemohli bychom tu mít klienty s nějakým těžším postižením například na vozíku, protože to tu není bezbariérové. Také jsme měli klienta se středně těžkým mentálním postižením.“* Ostatní se k těmto dětem chovají velmi dobře, starají se o ně. Respondent uvádí, že nikdy nezažil, že by si z nich děti dělaly legraci.

NZDM 2

Zařízení cíleně své klienty nevyhledává, klienti do zařízení chodí sami od sebe. NZDM není zařízení pro pobyt dítěte s postižením, zatím tedy pracovníci nemají žádnou zkušenost.

NZDM 3

Vyhledává klienty, kteří jsou nebo se mohou dostat do nepříznivé životní situace. Cílová skupina střediska jsou děti a mládež v adolescentním věku, což je velmi složité období dospívání, takže se nestalo, že by byl klient odmítnut. Do současné doby do střediska nedocházel žádný klient se zdravotním postižením. Každý klient musí zvládnout podmínky střediska sám. Pokud to není v jeho silách, musí mít asistenta, který mu dopomůže. Jestliže dokáže sám překonat bariérovost klubu, může do klubu docházet.

NZDM 4

Středisko není zaměřeno pouze na jednu úzkou skupinu dětí. Respondent dále uvádí: *„Děti, které jsou nějakým způsobem ohrožené životní situací nebo pokud vidíme děti na terénu, jak se vyloženě poplakuji po lavičkách nebo kouří a popíjí. Nebo kurátorky nám je sem posílají. Většinou jsou opravdu ohrožení tou sociální situací. Nebo že rodiče nemají peníze na kroužky, takže jim tady nabízíme ty volnočasové aktivity.“* Středisko již navštívili klienti s lehkým tělesným postižením, s lehkým mentálním postižením a také klient psychiatricky léčený. Celý prostor střediska není bezbariérový.

NZDM 5

Respondent specifikuje kritéria pro výběr klientů, kterým je služba NZDM určena. Mezi hlavní kritéria patří místo bydliště, věková skupina, ohrožení životní situací. Z toho tedy vyplývá, že není určena osobám s jiným místem bydliště. Ve věkové skupině jiné, než na kterou se NZDM zaměřuje, rodiny s dětmi, osoby se zdravotním

postižením a duševním onemocněním. I přes tato kritéria má středisko zkušenost s klientem s lehkým tělesným postižením. Respondent dále uvádí: „*My to máme zabezpečené právě v té cílové skupině, kdy je to ohraničeno věkem a také pokud vyžaduje klient takovou péči, že bychom ji my nezvládli, tak sem nemůže nebo jen s doprovodem asistentem.*“

NZDM 6

Respondent uvádí, že cílovou skupinu střediska tvoří: „*Děti a mládež, jež jsou ohroženy společensky nežádoucími jevy, prožívající nepříznivé sociální situace ve věku 6-15, 15-26 let. Naši primární cílovou skupinou nejsou děti a dospívající s fyzickým, či mentálním postižením.*“ Jelikož osoby se zdravotním postižením nejsou v cílové skupině obou středisek, žádný takový klient do středisek nedocházel a momentálně ani nedochází.

6.3 Kritéria umístění a vybavení zařízení

Tyto otázky jsem pokládala všem respondentům, všichni ale nevěděli na otázky odpověď. Pro dotazování jsem využila otázky 13 až 16 (viz Příloha č. 1).

Tabulka č. 4: **Kritéria pro umístění**

Respondenti	Analýza	Finance	Umístění
NZDM 1	ANO	ANO	město
NZDM 2	BEZ ODPOVĚDI	BEZ ODPOVĚDI	BEZ ODPOVĚDI
NZDM 3	ANO	NE	město
NZDM 4	ANO	NE	vedení
NZDM 5	ANO	ANO	vedení
NZDM 6	ANO	ANO	vedení

Zdroj: Vlastní výzkum, 2014.

Komentář k tabulce:

NZDM 1

O umístění rozhodovalo město spolu ve spolupráci s tehdejším vedením. Respondent dále uvádí: „*Je to umístěné právě tady, protože zde je největší koncentrace klientů na tomto*

sídlíšti. Protože toto jsou sociální byty, takže lokálně je to umístěné správně.“ NZDM je v nájmu města. Jedná se o panelový dům se sociálními byty. Město mělo při umístění střediska největší vliv, protože poskytlo prostory, ve kterých se dodnes středisko nachází.

NZDM 2

Respondent, se kterým byl dělán rozhovor, nemohl na tyto otázky odpovědět, protože v době vzniku zařízení, zde ještě nepracoval. Respondent dále uvádí: *„Když vzniklo zařízení, tak tu tyto sociální služby nebyly, ty byly až o tři roky později. Dříve tedy fungoval nějaký odpolední klub pro děti, tak to zřejmě na to navazovalo. Původní zřizovatelé zřejmě měli myšlenku udělat něco pro romskou komunitu. Tak asi takový nějaký záměr to byl, nechci říct ze přímo analýzy. My se samozřejmě snažíme fungovat nejen pro romskou komunitu, ale také chceme, aby sem chodili děti, nejenom z romských rodin. Občas sem přijde dítě neronské, ale více je zde romských dětí.“*

NZDM 3

Požadavek na analýzu byl dán od města, které znalo situaci a pociťovalo vliv silné drogové scény. Zařízení bylo bráno jako působící v rámci primární prevence. Finance nebyly překážkou z důvodu potřebnosti a nutnosti. NZDM dostalo od města dům, který byl určen k demolici. Lokalitu pro umístění vybíral poskytovatel služby ve spolupráci s městem.

NZDM 4

Předchozí analýza neprobíhala, protože středisko již fungovalo. Středisko bylo umístěné na dobrém místě, podle něj se pak rozhodovalo, na kterou část města se zařízení bude zaměřovat. Služby se nastavovaly podle konkrétních potřeb klientů v dané lokalitě. Zařízení momentálně čeká na dostavění nového komunitního centra. Tyto prostory financuje město, které i určilo lokalitu a přesné umístění.

NZDM 5

Původní prostory dostalo zařízení od města. Ty byly ale nevyhovující, jednalo se o sklepní prostory s velkou vlhkostí, bez možnosti větrání a dostatečného přísunu světla. Organizace se tedy rozhodla pro změnu prostor. Pro výběr nového umístění byla důležitá členitost prostoru, dostatek světla, větratelnost místností. Velký vliv při výběru prostor měly finance, jelikož město nepřispívalo. Z vedení se nejvíce angažovala paní ředitelka a paní ekonomka.

NZDM 6

Důležité byly potřeby klientů a centralizace všech poskytovaných služeb do jedné společných prostor. Díky sloučení služeb pod jednu střechu se všem snížily náklady na provoz. O umístění rozhodoval ředitel a členské shromáždění, tehdejší občanské sdružení.

6.3.1 Lokalita a prostorové nároky zařízení

Za využití otázky číslo 17 (viz Příloha č. 1) jsem se respondentů dotazovala na nároky, které NZDM klade na prostor a popřípadě, kdo tyto nároky klade.

NZDM 1

Hlavním kritériem pro umístění NZDM byla lokalita. Pracovníci měli mnohem více nároků, ale lokalita byla nejzásadnější. Tím, že prostory byly od města, tak do výběru nemohli moc zasahovat. Kvůli tomu také řeší několik problémů se členěním vnitřních prostor. Respondent dále uvedl: *„Chtěli bychom mít nějakou recepty přímo u dveří, kde bychom mohli sledovat, kdo přichází přímo u vstupu. Tak to jsme to museli vyřešit tím, že zamykáme a pokaždé když někdo zazvoní, tak tam musíme jít a odemykáme.“* Díky tomu, že se středisko nachází v panelovém domě, kde jim byl od města přidělen ještě jeden byt, mohli pracovníci při nedávné přestavbě zasahovat do konečné podoby bytu, který následně využili pro přípravu předškolních dětí.

NZDM 2

Stejně jako u předchozích otázek, respondent nemohl na tuto otázku odpovědět, protože v době vzniku zařízení zde ještě nepracoval.

NZDM 3

Respondent uvedl jako jediný nárok, že nechce být umístěn v prostorách školy a v podobně kontroverzních místech. Respondent dále uvádí: *„Určitě, je pro nás lepší, že je tento dům zasunutý. Je na kraji města, takže když kouří před barákem tak to nikomu nevadí, když v létě dělají hluk venku. Nikomu to nevadí. Důležitý je, aby nebyly v budově ještě nějaké další zařízení jako například kuchyně.“*

NZDM 4

Respondent se vyjádřil i ke stávajícím prostorám, kde se nároky nedaly realizovat. Středisko se snažilo prostory si přizpůsobit, ale větší změny nebyly možné. Plánované komunitní centrum už je stavěno podle potřeb klientů.

NZDM 5

Mezi nejdůležitější kritéria při výběru patřilo uspořádání místností, osvětlení prostorů a větratelnost v celém objektu. Další kritéria si stanovují klienti, středisko se snaží, aby prostory co nejvíce vyhovovali dané skupině.

NZDM 6

Nároky jsou kladeny z Ministerstva práce a sociálních věcí (standardy sociálních služeb), zákon o sociálních službách 108/2006 Sb. Také bylo důležité, aby velikost prostoru odpovídala množství docházejících klientů.

6.3.2 Materiální vybavení NZDM

Všechna zařízení se shodují, že kdyby bylo více financí, mohlo by NZDM vybavit věcmi, které by byly pro klienty zajímavější. Naproti tomu ale přiznávají, že pokud by měli klienti až moc věcí k zábavě, těžko by se dala vykonávat sociální nebo pedagogická činnost s klienty. Informace jsem zjišťovala pomocí otázky 18 (viz. Příloha č. 1).

NZDM 1

V zařízení se nachází dvě kanceláře. Jedna však slouží, jako kontaktní místnost. Další dvě místnosti využívají klienti. V jedné se odehrávají aktivity u stolu a vaření, v druhé místnosti je prostor pro volnočasové aktivity a hudbu. V nově zrekonstruovaném bytě mají místnost pro doučování a také je tam místnost, která je určena pro předškolní klub, pro děti ze sociálně slabého prostředí.

NZDM 2

Středisko má počítače, pingpongový stůl, mají to, co potřebují pro své činnosti, které v jednotlivých aktivitách realizují. Záleží však na dotacích, kolik peněz středisko dostane a co vše budou moci zakoupit. Respondent dále uvádí: „*Ale musím říct, že teď jsme docela vybavení slušně, snažíme se děti k něčemu směřovat hlavně, aby měly ten výchovně vzdělávací směr, a také se snažíme je naučit na nějakou pravidelnost. Když děláme kroužky pro ně, tak chceme, aby chodili na ty kroužky pravidelně. Ne, že přijdou jednou a pak třikrát nepřijdou.*“

NZDM 3

Dostává materiální vybavení ze sponzorských darů nebo si je sami přivážejí ze sběrného dvora. Respondent ale také uvádí, že na své poměry mají velmi dobře vybavenou zkušebnu. Do budoucna by si klienti přáli pingpongový stůl a respondent osobně horolezeckou stěnu.

NZDM 4

Je zde hudebna, keramická dílna, místnost, kde je kulečnick, stůl pro stolní tenis, bar, kde si mohou pouštět muziku. Je zde klavír, počítače, fotbálek, dvě kontaktní místnosti. Horolezecká stěna, kuchyňka. Dalším pracovištěm je detašované pracoviště na Kvildě, kam jezdí na hory. Klienti mají možnost chodit do kostela a do kaple.

NZDM 5

Prostor je členěn na několik místností. Kancelář pracovníků, kontaktní místnosti, počítač pro klienty, toalety. Organizace má také schránku stížností a otázek. Tam si klienti mohou dávat své otázky a stížnosti. Skříně, které jsou plné výtvarných potřeb, her, mají rozdělený prostor na bílou a černou část. V bílé si pracovníci s klienty povídají o důležitých tématech a v té černé relaxují. Jinak je zde kulečnick, fotbálek, šipky, 2 stoly, u kterých se dá vyrábět.

NZDM 6

V prostorách se nacházejí tři hlavní místnosti: herní klub, kontaktní a informační místnost, konzultační místnost a zázemí pracovníků. V těchto místnostech se nachází stolní fotbal, šipky, air hockey, data projektor, ping pong, kulečnick, stolní fotbal, boxovací pytel, deskové hry, taneční podložka, počítačový koutek, nealko bar.

6.4 Spolupracující subjekty

Zde jsem se respondentů dotazovala za pomoci otázky 19 (viz Příloha č. 1) na jejich otevřenost vůči spolupráci s ostatními subjekty, které se podílejí na práci s dětmi v daném regionu. Všichni respondenti uvedli řadu partnerů, se kterými spolupracují. Podrobnější popis spolupracujících organizací dále neuvádím.

Tabulka č. 5: **Spolupracující organizace**

Respondent	Spolupracující organizace
NZDM 1	Místní základní školy, OSPOD, ostatní NZDM působící v Jihočeském kraji, místní speciálně pedagogické centrum, pedagogicko - psychologická poradna, Arkády (komunitní centrum), pěstouni klientů.
NZDM 2	Místní základní a střední školy, OSPOD, příslušný městský úřad, Červený kříž, regionální muzeum.
NZDM 3	Místní základní školy, OSPOD, městská policie, Dům dětí a mládeže, sociální odbor, místní Centrum vzdělávání a kulturu, sdružení obcí.
NZDM 4	Místní základní školy, OSPOD, městská charita, probační a mediační služba, dluhová poradna, intervenční centrum, kurátoři, středisko výchovné péče.
NZDM 5	Místní základní školy, OSPOD, ostatní NZDM působící v Jihočeském kraji, policie České republiky, městská charita, probační a mediační služba, dům dětí a mládeže, dobrovolnické centrum, kulturní a informační centrum s knihovnou, Česká asociace streetwork.
NZDM 6	Místní základní školy, OSPOD, příslušný městský úřad.

Zdroj: Vlastní výzkum, 2014.

6.5 Personální obsazení

Respondenti odpovídali na otázku č. 20 (viz Příloha č. 1) při které bylo mým cílem, zjistit personální obsazení ve zkoumaných NZDM. Odpovědi respondentů korespondují s kapitolou: 2. 4. Profesní složení personálu NZDM.

V každém ze zkoumaných NZDM zaměstnávají nejméně jednoho sociálního pracovníka a pedagoga volného času. Čtyři ze sedmi zařízení také zaměstnávají pracovníka v sociálních službách. Dalšími pracovníky jsou pak diplomovaní specialisté nebo pedagogové, ale také dobrovolníci, kteří ve středisku pomáhají. Pouze NZDM 4 zaměstnává speciálního pedagoga

6.5.1 Potřeba speciálního pedagoga v NZDM

Kromě NZDM 2, které na mou otázku 21 (viz Příloha č. 1) odpovědělo, že práci speciálního pedagoga pro své zařízení nevidělo jako důležitou, se všichni ostatní respondenti na této potřebě shodli. Níže uvádím jejich konkrétní důvody:

NZDM 1

Respondent uvádí, že nejvíce by speciálního pedagoga využili při doučování, do kterého docházejí také děti z praktických nebo speciálních škol. Odbornost speciálního pedagoga by byla pro středisko velkým přínosem. Využití v NZDM by našel i etoped, jehož práci by byla nejvíce využita při kontaktu se staršími klienty.

NZDM 3

Respondent uvedl, že by využilo speciálního pedagoga *„Podle mě je dobře, když se sejdou odborníci z více oborů. Když je to namíchané na půl sociální na půl pedagogický. U speciálního pedagoga je super, že už tam má tu nadstavbu oproti běžnému pedagogovi. Že zná ty patologie ze školy.“*

NZDM 4

Respondent dále uvedl: *„Určitě v rámci prevence nebo etnika, hlavně speciální pedagog může vykonávat sociální práci, takže bychom ho určitě využili.“*

NZDM 5

Respondent uvedl: *„Asi bychom ho využili přímo pro tu prevenci, kterou děláme, to jsou bloky specifické prevence.“*

NZDM 6

Respondent uvedl, že speciálního pedagoga by v rámci svých služeb využili. Dodal však, že dávají přednost sociálním pracovníkům a pracovníkům v sociálních službách.

7 Diskuze

Hlavním záměrem mé bakalářské práce bylo zmapovat, jaké služby a programy nabízejí nízkoprahová zařízení v Jihočeském kraji. Na základě svého výzkumu jsem zjistila, že všechna NZDM, která souhlasila se spoluprací, mají své služby registrované podle zákona č. 108/2006 sb. o sociálních službách. Z výzkumu bylo zjištěno, že mezi nabízenými programy a službami v NZDM dominují (mimo služeb dle zákona č. 108/2006 sb.) volnočasové aktivity (ve třech NZDM), doučování (u čtyř NZDM) a poradenství (u dvou NZDM). Další ze služeb, které NZDM nabízejí nad rámec služeb ze zákona je krizová intervence, kterou dělají dvě NZDM z dotazovaných. Krizovou intervencí se zabývá např. Vodáčková (2002), která uvádí, že pracovník podporuje jedince v řešení jeho problémů tak, aby aktivně a konstruktivně zapojil své síly a schopnosti, aby uměl využít svých přirozených vztahů k vyřešení své akutní krizové situace. S touto tézí se ztotožňují i dotazovaná zařízení, která krizovou intervencí provádějí. Některé služby však zařízení nemohou vykonávat z důvodu nedostatku finančních prostředků. Z výsledků také vyplynulo, že i když služby mají zařízení nastaveny stejně, liší se jejich praktická realizace.

Běhounková (2009) specifikuje rizikovou mládež jako mládež s výchovnými problémy, mající poruchy chování a jejichž sociální a osobnostní rovina se vyvíjí rizikově. Výsledky mého výzkumu tuto definici podporují, zjistila jsem, že v mnoha NZDM je tato riziková mládež rozdělená do skupin mladších a starších a to z důvodu odlišných požadavků na práci s nimi. Tato věková diferenciací odpovídá výsledkům mého šetření, kde bylo zjištěno, že cílová skupina v NZDM se pohybuje v rozmezí věkové hranice od 6 do 26 let, např. zákon č. 108/2006. Dále jsem zjistila, že pro mladší klienty je nabídnuto hlavně doučování a volnočasové aktivity. Prostřednictvím těchto služeb se pracovníci snaží získat klienty a jejich důvěru pro navázání dlouhodobější spolupráce, která je významnou pro budoucí starší věk. Zejména v období puberty se častěji setkává mládež, která má výchovné problémy s různými životními situacemi, se kterými se často nemají na koho obrátit.

Ve své teoretické části jsem jednu z kapitol věnovala České asociaci streetwork. Proto se také jedna z pokládaných otázek týká členství v ČASu. Jak uvádí ČAS na svých internetových stránkách, je jejich hlavní myšlenkou sjednocovat všechna zařízení a odborníky z praxe i teorie v sociální oblasti. Proti tomu ale stojí mé zjištění, kdy ze všech NZDM v Jihočeském kraji jsou jejich členy pouze dva nízkoprahové kluby. Po položení si otázky,

proč to tak je, jsem došla k poznatkům, že někteří respondenti považují výši členského příspěvku od 4 000 Kč až do 16 000 Kč, za příliš vysokou a neúměrnou za nabízené služby. Tomu oponovali dva z respondentů (NZDM 2 a NZDM 3), kteří berou setkávání odborníků a předávání si informací za důležité a služby ČASu jsou pro ně přiměřené výši poplatku. Všichni respondenti se však shodli na tom, že vzdělávací programy a školení, které ČAS nabízí, jsou na vysoké úrovni a stálo by už kvůli nim mezi členy patřit. To také uvedlo NZDM 5, které se do jednotlivých vzdělávacích kurzů nedostalo právě z důvodu, že není členem. Z tohoto důvodu by do ČASu chtělo vstoupit po prostudování a bližším seznámení se s podmínkami členství.

Dále jsem se snažila zjistit, jak informují NZDM své stávající nebo potenciální klienty. Ukázalo se, že se trend oslovování změnil. Téměř všechna zařízení přešla v nedávné době od letáčků k facebookovým stránkám a oslovování klientů v podobě facebookových zpráv. Oproti tomu již prověřené ústní doporučení zůstává u všech respondentů jako nejefektivnější způsob získání nových klientů. Také jsem se zajímala o propagaci přes spolupráci s jinými organizacemi. Některá NZDM za svou existenci dokázala vybudovat výbornou spolupráci s městem, školami, OSPODem a jinými organizacemi. Dokonce jedno z NZDM je každoročně financováno přímo z městského rozpočtu a proto nemusí mít jako ostatní zařízení strach o svou existenci.

I spolupráce se školami je v jednom ze zařízení na takové úrovni, že pracovnice dochází každý týden do škol a zjišťuje, v čem se děti zlepšily, nebo v čem naopak potřebují pomoc. Toto plně koresponduje s úvahou Matouška a Matouškové (2011), kteří mimo jiné vyzdvihují důležitost preventivního systému zvláště u dětí z problematičtějšího rodinného prostředí. Škola pak napomáhá NZDM tím, že informuje žáky o službách a jejich činnostech. V některých městech jsou ale stále školy, které nevidí ve spolupráci s NZDM žádný velký přínos. Jak uvádí jeden z respondentů, „ *toto by bylo třeba zlepšit.* “ Novým zjištěním pro mě bylo, že mezi Jihočeskými nízkoprahovými zařízeními vznikla pracovní skupina Jihočeských nízkoprahů Jádru. V něm jsou zapojeny všechny NZDM z Jihočeského kraje. Scházejí se, předávají si zkušenosti a informace. Vytvářejí společně putovní výstavu Nízkoprahy – včera – dnes- zítra, kde představují jednotlivá NZDM v Jihočeském kraji a jejich služby. Bohužel pro laickou veřejnost je velmi náročné o této pracovní skupině něco zjistit, protože kromě neaktualizovaného facebookového profilu o ní není nikde nic napsáno, zdokumentováno. To

je také důvodem, proč jsem ji neuváděla ve své teoretické části (<https://www.facebook.com/jadro.nizkoprahy>).

Na další mou otázku, jaký vliv má cílová skupina na umístění NZDM uvedli respondenti různé odpovědi. Mezi hlavními kritérii byly finance. Ta NZDM, která nebyla limitována při výběru místa financemi, získala své prostory od města. Od toho se však odvíjelo, že nemohly rozhodovat o tom, kde NZDM bude zřízeno. Dalšími kritérii pak byla velikost jednotlivých prostor a až pak blízkost k potenciálním klientům. Musím však uznat, že všechna mnou navštívená NZDM byla nakonec umístěna tak, že cílové skupiny klientů jsou v blízkosti, i když to nebylo pro NZDM hlavním kritériem.

Finance a jejich získávání se při všech mých rozhovorech stalo alfou a omegou každé otázky. Odpovědi respondentů se shodují s vyjádřením Jankovského (2005), který uvádí jako jednu z možných variant financování neziskových organizací že: „*financování těchto organizací je realizováno formou dotaci ze státního rozpočtu.*“ Neziskové organizace jsou tedy financované na základě projektů, které předkládají formou žádosti o dotaci různým subjektům (např. nadace, nadační fondy, ministerstva, kraje, obce). Také jsem zjistila, že NZDM mohou získávat finance z Ministerstva práce a sociálních věcí, popřípadě Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, kraje nebo je získávat za pomoci dotací z Evropské unie. Však není to jednoduché. Organizace většinou nemají pracovníka, který by měl na starosti jen shánění peněz, pracovnice NZDM nemají dostatek času (Všechny jej věnují svým klientům, protože je v zařízení zpravidla nedostatek pracovníků. Ten vzniká z důvodu nedostatku financí na vznik potřebných pracovních míst.), který by mohly věnovat zjišťování detailních podmínek a psaní žádosti o dotaci.

Ve svých rozhovorech jsem se snažila zjistit, jakým způsobem by nízkoprahová zařízení využila speciálního pedagoga. Na základě mého výzkumného šetření bylo zjištěno, že k personálnímu obsazení NZDM zaměstnávají sociální pracovníky, tak i speciální pedagogy a pedagogy volného času, s čímž se shodují s Průchou (2009) a Vážanským (2001).

Často jsem se setkávala s váhavou odpovědí, která zněla, že by ho využili při doučování žáků nebo vůbec ne. Většina pracovníků v zařízení si vybavuje speciálního pedagoga pouze jako pracovníka s osobami se zdravotním postižením. Proti tomu však vystupuje definice Fišera a Škody (2008), kteří charakterizují speciálního pedagoga jako toho pracovníka, který se také podílí na prevenci poruch chování a práci s dětmi a mládeží s již vzniklými poruchami

chování. Když jsem pak respondenty uvedla do situace, kdy by byl speciální pedagog zaměřen etopedicky, respondenti se shodli, že pak by speciálního pedagoga velmi využili. K této části rozhovoru jsem použila definici Vítkové (2004), která speciálního pedagoga (etopeda) charakterizuje jako pracovníka, který by měl v zařízení provádět prevenci poruch chování a popřípadě zkoumat podmínky vzniku těchto poruch. Bohužel z výzkumu vyplývá, že ze všech dotazovaných zařízení je speciální pedagog jen v NZDM 4. Přímo etopedicky zaměřený speciální pedagog v žádném ze zkoumaných NZDM nepracuje.

U otázek, týkajících se osob se zdravotním znevýhodněním a jejich návštěvností v NZDM, byla v odpovědích respondentů znát určitá obava z míry zkomplikování práce. Ač kolem sebe všichni stále slyšíme o potřebě integrace, kterou přibližuje Jankovský (2005) jako proces související s přirozeným začleňováním lidí se zdravotním postižením mezi intaktní společnost (Jankovský, 2005), je těmto lidem vstup do NZDM odepřen a nemohou se tedy integrovat s intaktními vrstevníky. Možnost bych zde viděla hlavně pro osoby s tělesným postižením, kde by vzájemné působení jak intaktní mládeže, tak i osob s tělesným postižením mohlo působit kladně. Riziková mládež by se naučila být ohleduplnější a umět komunikovat s osobami se znevýhodněním. Pro tělesně znevýhodněné by byla vytvořena možnost trávit volný čas se svými vrstevníky. Vše je ale opět postaveno na financích a ochotě pracovníků a zřizovatelů NZDM. V současné době není žádné NZDM v Jihočeském kraji, které by bylo bezbariérové. Všechna NZDM mají také tuto otázku ošetřenou ve výčtech a omezeních pro cílovou skupinu. *„Vyžaduje-li klient takovou péči, že bychom ji my nezvládli, tak sem nemůže nebo jen s doprovodem asistenta.“*

Ač se ve společnosti často objevují názory o špatně vychované mladé generaci a potřebnosti ji zlepšit a pracovat s ní, nikde se nehovoří o konkrétní práci s ní. Podle mého názoru, by měla být vytvořena kampaň, která by o nízkoprahových zařízeních a její náplni informovala společnost a zlomila by tak určité tabu. V této kampani bych pak viděla potřebu také přiblížit lidem jak vlastní činnost NZDM, tak i práci odborníků zde pracujících (např. speciální pedagogové apod.). Pro propagaci práce NZDM bych například využila televizních nebo rádiových médií, kde by takto mohli být osloveni nové spolupracující organizace nebo sponzoři. Protože NZDM jsou důležitá právě proto, jak uvádí NZDM Bosco *„dává dětem prostor.“*

Závěr

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež jsou v současné době čím dál více potřeba. Děti jsou ohrožené působením negativního společenského prostředí a rozvojem sociálních patologií (kriminalita, toxikománie, alkoholismus aj.). V případě, že se tento fakt propojí s velkou zaměstnaností rodičů, kteří nemají čas na své děti, tak se ukazuje nutnost působení nízkoprahových zařízení ještě ve větší míře.

Děti a mládež, vyrůstající v takovémto rizikovém prostředí, se stávají velmi rychle ohroženou a vulnerabilní. Proto jsem se v teoretické části zaměřila na nízkoprahová zařízení, v rámci jednotlivých kapitol pak na vymezení pojmů jako jsou: riziková mládež, cíle a poslání, která mají NZDM vůči svým klientům nastavené. Součástí teoretické části bakalářské práce je představení jednotlivých terapeutických služeb. Nebylo opomenuto ani personální složení pracovníků utvářejících pracovní kolektiv v NZDM. Také jsem se zaměřila na v NZDM opomíjené pracovníky jako jsou speciální pedagogové a etopedi, kteří by v NZDM měly být a představovat tak složku, která pracuje s prevencí a následným vznikem poruch chování.

V další části teorie jsem popsala jednotlivá nízkoprahová zařízení v Jihočeském kraji a náplně jejich programů. Většinu jejich náplně tvoří volnočasové aktivity, při kterých vzniká mezi pracovníkem a klientem důvěra. Díky této důvěře pak mohou nabízet a realizovat další služby. Tím, že pracovníci naváží s klienty důvěru a klienti se jim otevřou, tak mohou rychleji reagovat na jejich potřeby, starosti a efektivně jim pomoci. Dokážou také rychleji reagovat na potencionální riziko, do kterého by se klient mohl v důsledku své osobní či rodinné situace dostat. Díky tomuto mohou NZDM nenásilnou formou zařadit mezi volnočasové aktivity ty činnosti, které se zaměřují na prevenci (jak primárního, tak sekundárního či terciárního charakteru), které jsou orientovány na konkrétní témata a pro konkrétní věkové skupiny.

Ve výzkumné části jsem se soustředila na získání odpovědí na výzkumné otázky, které jsem si stanovila. Díky této části je má závěrečná práce možným vodítkem pro nově vznikající NZDM. Přínosem je také zjištění, že se některá zařízení zaměřují na děti v předškolním věku. Pro ty jsou připraveny školky, které mohou navštěvovat děti ze sociálně slabých rodin, kde rodiče nemají finance na platby požadované běžnou mateřskou školou. Dále lze závěrečnou práci s menšími úpravami využít jako informační materiál pro

potencionální klienty. Výsledky této práce lze využít také např. ve školách pro zlepšení spolupráce a rozšíření informací o jednotlivých NZDM a jejich službách.

NZDM jsou zařízení, která v současné době nahrazují u velké skupiny dětí a mládeže rodinné zázemí, ve kterém se mohou uvolnit, vypovídat se ze svých starostí, věnovat se domácí přípravě do školy. Ale hlavně jim dává pocit, že našly místo kam patří, kde se jim plně věnují a jsou připraveni pomoci. Proto hrají NZDM v sociálních službách a službách pro děti a mládež zcela nezastupitelnou roli.

Seznam použité literatury

1. ELICH, A. Streetwork v Hamburku. *In Bulletin pro sociální prevenci, pomoc a intervenci.* Éthum. 1993, č. 3.
2. FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Speciální pedagogika: edukace a rozvoj osob se somatickým, psychickým a sociálním znevýhodněním.* 1. vyd. Praha: Triton, 2008, 205 s. ISBN 978-807-3870-140.
3. HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ *Psychologický slovník.* 1. vyd. Praha: Portál, 2000, 774 s. ISBN 80-717-8303-X.
4. HENDL, Jan. *Základní metody a aplikace.* 1. vyd. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2.
5. JANKOVSKÝ, Jiří, Jan PFEIFFER a Olga ŠVESTKOVÁ. *Vybrané kapitoly z uceleného systému rehabilitace.* 1. vyd. 2005, 103 s. ISBN 80-704-0826-X.
6. MATOUŠEK, Oldřich, Jana KOLÁČKOVÁ a Pavla KODYMOVÁ. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi.* 1. vyd. Praha: Portál, 2005, 351 s. ISBN 80-736-7002-X.
7. MATOUŠEK, Oldřich. *Encyklopedie sociální práce.* 1. vyd. Editor Alois Křišťan. Praha: Portál, 2013, 570 s. ISBN 978-80-262-0366-7.
8. MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce.* 1. vyd. Editor Alois Křišťan. Praha: Portál, 2003, 379 s. ISBN 80-717-8548-2.
9. MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže.* 3. aktualiz. vyd., Praha: Portál, 2011, 336 s. ISBN 978-807-3678-258.
10. MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu.* 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
11. PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru.* 3, aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009, 271 s. ISBN 978-807-6375-677.
12. *Průvodce sociálními službami v Jihočeském kraji.* 1. vyd. České Budějovice: Jihočeský kraj, 2013, 142 s. ISBN 978-80-87520-05-5.

13. SLOWÍK, Josef. *Integrativní speciální pedagogika: integrace školní a sociální*. 2. rozš. a přeprac. vyd. Editor Marie Vítková. Brno: Paido, 2004, 463 s. Pedagogika (Grada). ISBN 80-731-5071-9.
14. SLOWÍK, Josef. *Kontaktní práce: antologie textů České asociace streetwork*. 2. vyd. Editor Petr Klíma. Praha: Česká asociace streetwork, 2009, 359 s. ISBN 978-80-254-4001-8.
15. SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika: prevence a diagnostika, terapie a poradenství, vzdělávání osob s různým postižením, člověk s handicapem a společnost*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007, 160 s. ISBN 978-802-4717-333.
16. *Sociální inkluze v prostředí biodromální speciální pedagogiky*. 1. vyd. Editor Pavel Mühlpachr. Brno: Masarykova univerzita, 2009, 188 s. ISBN 978-802-1049-512.
17. VÁŽANSKÝ, Mojmir a Vladimír SMĚKAL. *Základy pedagogiky volného času*. 1. vyd. Brno: Paido, 1995, 176 s. ISBN 80-901-7379-9.
18. VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002, 543 s. ISBN 80-7178-696-9.
19. VOJTOVÁ, Věra. *Kapitoly z etopedie*. 2. přeprac. a rozš. vyd. Masarykova univerzita, 2008, 136 s. ISBN 978-802-1045-736.

Internetové zdroje

1. CROOS Nizkoprahové zařízení pro děti a mládež Prevent. CROSS NZDM PREVENT [online]. 2014 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://cross.os-prevent.cz/>
2. ČECHLOVSKÝ, Mgr. Jan. Kořeny vzniku NZDM v České republice [online]. 31 | 10 | 06 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: http://www.streetwork.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=703
3. ČESKO. Zákon č. 108 ze dne 14. března o sociálních službách. Dostupné také z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13640/z_108_2006.pdf
4. Čtvrtletní zpráva 2013: NZDM COOLna [online]. 2013 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: http://www.portusprachatice.cz/stahnete-si_284.html
5. Čtvrtletní zpráva 2013: NZDM Céčko [online]. 2013 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: http://www.portusprachatice.cz/stahnete-si_284.html

6. Domovy Klas o. p. s. Dvorec Temelín [online]. 27. 04. 2010 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: http://www.dvorettemelin.cz/index.php?act_file=BLOG&blog_typ=8&page=4#
7. Domeček, středisko pro volný čas a integraci Diakonie a misie Církve československé husitské. Domeček - Středisko diak. a misie c. českosl. hus., [online]. © 2014 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://tyn.charita.cz/nizkoprahove-zarizeni-pro-deti-a-mladez-bongo/>
8. Jádno. IN: Facebook [online]. [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/jadro.nizkoprahy?fref=ts>
9. KLAJN, DIS, Martin. Výroční zpráva 2013: NZDM STATION 17 [online]. Blatná, 11.2.2014 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <https://sites.google.com/a/os-prevent.cz/station17/ke-stazeni>
10. Komunitní centrum pro děti a mládež Cheiron T. Cheiront T, o.p.s. [online]. 2014 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://www.cheiront.cz/cz/co-delame>
11. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Bouda. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež [online]. 2014 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://bouda.cpdm.cz/index.php?page=page&kid=202>
12. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Bongo. Farní charita Týn nad Vltavou [online]. © 2014 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://tyn.charita.cz/nizkoprahove-zarizeni-pro-deti-a-mladez-bongo/>
13. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Molo. Charita Kaplice [online]. © 2014 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://kaplice.charita.cz/socialni-sluzby-a-projekty/deti-a-mladez/nizkoprahove-zarizeni-pro-deti-a-mladez-molo-velesin/>
14. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež No. 10. Charita Zliv [online]. © 2014 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://zliv.charita.cz/nzdm-no-10/>
15. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Sít'. Farní charita Protivín [online]. © 2014 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://protivin.charita.cz/nizkoprahove-zarizeni-pro-deti-a-mladez-sit/>

16. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Srdíčko – Jiloro. Městská charita České Budějovice [online]. © 2014 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://mchcb.cz/vyhledavani-v-adresari/?s=nizkoprahove-zarizeni-pro-deti-a-mladez-srdicko-jiloro#directory-detail>
17. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež V. I. P. Městská charita České Budějovice [online]. © 2014 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://mchcb.cz/vyhledavani-v-adresari/?s=nizkoprahove-zarizeni-pro-deti-a-mladez-v-i-p#directory-detail>
18. POJMOSLOVÍ. *Nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (NZDM)*. StreetWork.cz [online]. Praha: Česká asociace streetwork, o.s., 2008 [cit. 2013-12-11]. Dostupné z: http://www.streetwork.cz/images/download/Pojmoslovi_text.pdf
19. Středisko Nábřeží. Naděje [online]. © 2005 - 2006 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://old.nadeje.cz/pisek/nabrezi.htm>
20. StreetWork.cz. Oborový portál o nízkoprahových socialních službách a zařízeních. [online]. © 2006 - 2014 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: http://www.streetwork.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=12
21. Výroční zpráva 2012: KoCeRo [online]. 17.6.2013 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://www.kocero.cz/vyrocní-zpravy>
22. Výroční zpráva 2012: Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Depo Kaplice [online]. 2013 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://kaplice.charita.cz/vyrocní-zpravy/>
23. Výroční zpráva za školní rok 2012 - 2013: Salesiánské středisko a dům dětí a mládeže České Budějovice [online]. České Budějovice, 2014 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://www.sasmcb.cz/pro-media/>

Přílohy

Příloha č. 1: Osnova rozhovoru s respondenty NZDM

Otázky

I. Nabídka služeb a programů

- 1) Jaké služby a programy nabízíte?
- 2) Jaké jsou Vaše cílové skupiny?
- 3) Podle čeho vybíráte náplň svých programů?
- 4) Jste součástí sítě Streetwork? Jste v regionální pracovní skupině? Proč Ano a proč ne?
- 5) Podílíte se na komunitním plánování?

II. Informovanost klientů

- 6) Jakých prostředků využíváte k informování klientů?
- 7) Oslovujete osobně své potenciální klienty? (kdy, jak)
- 8) Jaký způsob oslovení klientů je pro Vás nejefektivnější?
- 9) Pořádáte nějaké akce (i tvořivé) na oslovení klientů?
- 10) Pomáhá Vám město s propagací, pomáhají Vám finančně?
- 11) Snažíte se informovat klienty přes školy? s jakými konkrétně spolupracujete?
- 12) Jaké typy klientů vyhledáváte? Byl u Vás někdy člověk s postižením? Pokud ano jak jste s ním spolupracovali? Pokud ne, proč?

III. Kritéria umístění a vybavení zařízení

- 13) Dělali jste předchozí analýzu? Jakou?
- 14) Měli na Vašem rozhodnutí ohledně umístění NZDM vliv finance? Jaký?
- 15) Kdo rozhodoval o umístění NZDM? Mělo vliv vedení?
- 16) Jaký vliv na umístění NZDM mělo město, ve kterém se středisko nachází?
- 17) Jaké jsou kladené nároky na prostor, ve kterém je umístěno NZDM? Kdo tyto nároky klade a na základě čeho?

18) Jaké máte materiální vybavení?

IV. Spolupracující organizace

19) s jakými organizacemi spolupracujete? Školy? OSPOD? Středisko výchovné péče?
Nestátní neziskové organizace? Proč ano? Proč ne?

V. Personální obsazení

20) Jaké máte personální obsazení?

21) Využili byste a jakým způsobem speciálního pedagoga?